

50180

50180

301

349

XLII—III. KÖTET

1945/46.

BOTANIKAI KÖZLEMÉNYEK

ALAPÍTATOTT 1901 NOVEMBER 20-ÁN.

A M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT
NÖVÉNYTANI SZAKOSZTÁLYÁNAK FOLYÓIRATA

DR. GIMESI NÁNDOR

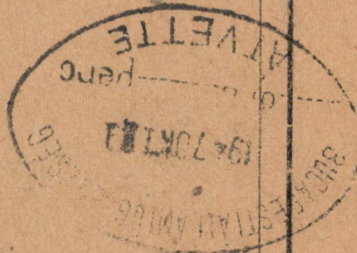
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTI:

DR. LENGYEL GÉZA

HUNGARIAN SOCIETY OF NATURAL SCIENCES
PERIODICAL OF THE BOTANICAL SECTION

IN COOPERATION WITH
DR. N. GIMESI
REF. DR. G. LENGYEL

705

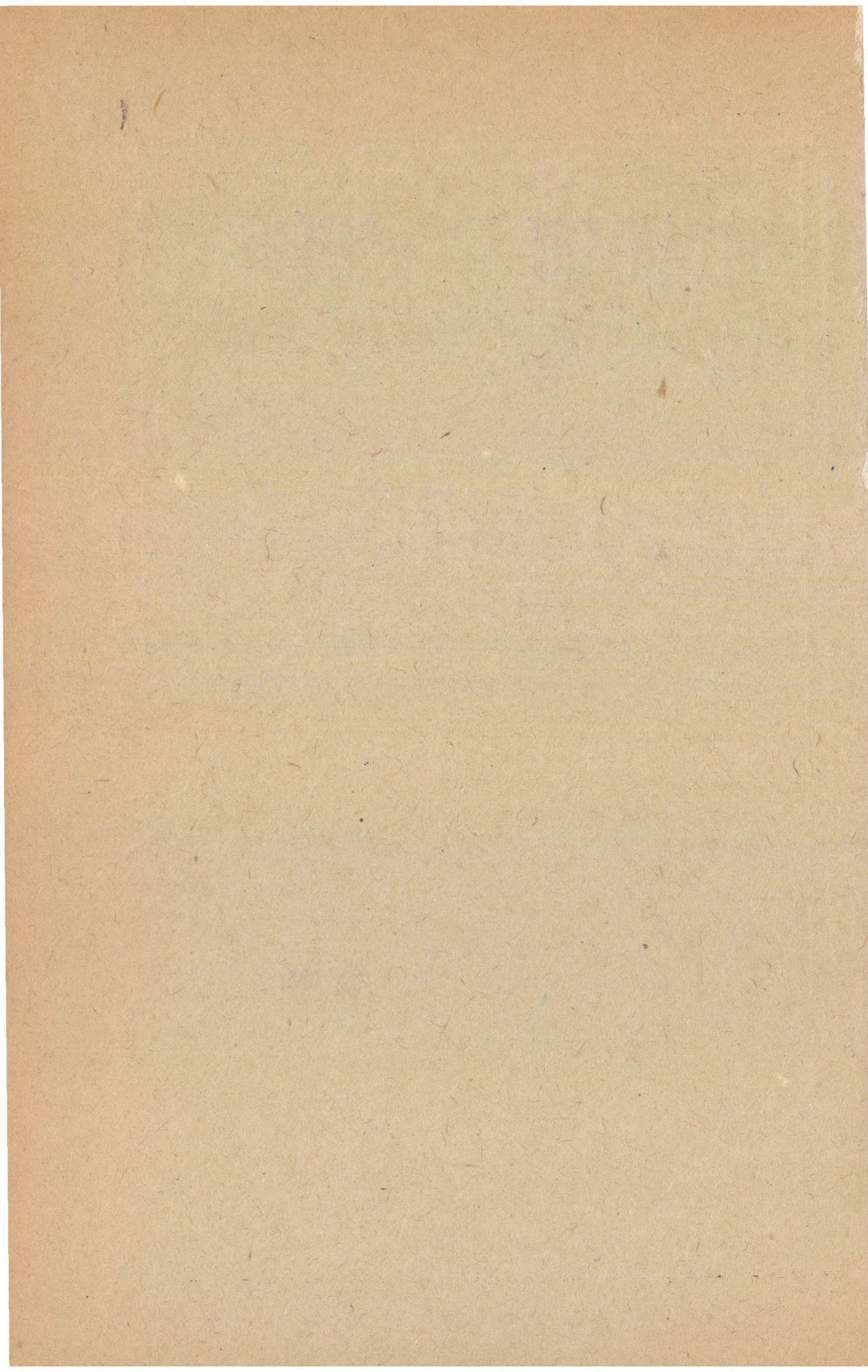
BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT.

(Budapest, VIII., Eszterházy-utca 16.)

1947.

BOTANIKAI KÖZLEMÉNYEK

ALAPÍTOTT 1901 NOVEMBER 20-ÁN.

A M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT
NÖVÉNYTANI SZAKOSZTÁLYÁNAK FOLYÓIRATA

XLII—III. KÖTET.
TOME XLII—III.

DR. GIMESI NÁNDOR
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTI:

DR. LENGYEL GÉZA

HUNGARIAN SOCIETY OF NATURAL SCIENCES
PERIODICAL OF THE BOTANICAL SECTION

IN COOPERATION WITH
DR. N. GIMESI
RED. DR. G. LENGYEL

táblamelléklettel és 8 szövegekű ábrával.
With 3 plates and 8 text figures.

B U D A P E S T
KIADJA A MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT.
(Budapest, VIII. Eszterházy-utca 16.)
1947.

50180

INDEX.

EREDETI KÖZLEMÉNYEK. — ORIGINAL WORKS.

	Oldal
Boros Á.: A Pilis-hegység új Sphagnumos lápja — —	XLII. 6
— — Über ein neues Sphagnumreiches Moor des Pilisgebirges in Mittelungarn — — — — —	XLII. 7
— — A kopácsi ártér növényvilága nagyvízálláskor — —	XLIII. 21
— — Die Pflanzenwelt des Kopácser Überschwemmungsgebietes bei Hochwasser — — — — —	XLIII. 23
Hortobágyi T.: Scenedesmus mirandus Hortob. n. sp.	XLII. 1
— — Az Euglena oxyuris Schmarda és az E. oxyuris Schmarda f. minor Defl. hazai előfordulásáról. — De inventione Hungarica Euglenae oxyuris Schmarda et E. oxyuris Schmarda f. minor Defl. — — — —	XLII. 3
— — A Scenedesmus verrucosus Roll zöldmoszatról. — —	XLII. 8
— — Pediastrum-rendellenességek a Balatonból. — Abnormitates generis Pediastrum e lacu Balaton (Hungaria) — — — — —	XLII. 10
— — 33 eddig ismeretlen moszat a Balaton sestonjából. — 33 Algae adhuc e seston lacus Balaton (Hungaria) ignotae — — — — —	XLIII. 11
Kalmár Z.: A lemezes- és csövesbélésű gombák (Agaricaceae és Polyporaceae) nemzetségeinek új határozó kulcsa — — — — —	XLIII. 2

IRODALMI ISMERTETŐ — REWIEWS
XLII. 14. old.

NÖVÉNYTANI REPERTORIUM
XLII. 15. old.

SZAKOSZTÁLYI ÜGYEK
XLII. 28., XLIII. 24. old.

SITZUNGSBERICHTE
XLIII. 36. old.

PERSONALNACHRICHTEN — GESTORBEN
XLII. 38. old.

BOTANIKAI KÖZLEMÉNYEK

A MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT
NÖVÉNYTANI SZAKOSZTÁLYÁNAK FOLYÓIRATA

HUNGARIAN SOCIETY OF NATURAL SCIENCES
PERIODICAL OF THE BOTANICAL SECTION

DR. GIMESI NÁNDOR KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL
SZERKESZTI: DR. LENGYEL GÉZA

KIADVA AZ ORSZ. TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM TÁMOGATÁSÁVAL

XLII. KÖTET.

1945.

Scenedesmus mirandus Hortob. n. sp.

Irta :
Auctore : dr. Hortobágyi Tibor.

A sejtek karcsúak, hosszuk 13—14 μ , szélességük 3.3—3.8 μ . A szélső sejtek középtájukon kiöblösödnek, végeik csőrszerűen kihajlanak. A középső sejteken hosszanti irányban egy-egy, meglehetősen vastag, a *Scenedesmus acutiformis* Schroeder sejtején láthatókhöz hasonló borda fut végig. A középső sejtek végei erősen kipúposodnak. A coenobium szélső sejtejének az egyik átló irányában eső végein 1—1, egyenes, a sejtekre csaknem merőlegesen elhelyezkedő, a másik átló irányában eső végein ellenben hullámoosan hajlott, 12—14 μ hosszúságú tüskék láthatók. A sejtekben egy nagy, falmelletti chloroplastis s egy pyrenoida van.

Ezt a zöldmoszatot a Bellyei-tó 1 m mélységéből vett 1943. augusztusi vízmintában találtam. Itt a legritkább szervezetek egyike. A phytocoenosisban a Diatomák nélkül vele együtt 125 moszat vett részt. *Qualitative* a társaság 48%-át *Chlorophyceák*, 20—20%-át *Cyanophyceák* és *Flagellaták* alkották. *Quantitative* a moszattömeg 37.7%-át *Chlorophyceák*, 33.5%-át *Flagellaták*, 12.6%-át *Cyanophyceák*, 9.7%-át *Diatomák* képviselik. A többi csoportok jelentéktelenek. A víz hőfoka a gyűjtő Woynárovich E. szerint 1 m mélyen +26.5 C°, a pH 8.4, O₂ mg/l 10.65, O₂ telítettség 121.7%. A tó limnológiájára és phytocoenosisára vonatkozó részletesebb adatok idézett dolgozatomban megtalálhatók.

Erről a *Chlorophyceáról* a Bellyei-tó phytocoenosisait ismerető dolgozatomban a tó augusztusi moszatjainak verticalis előfordulási viszonyait feltüntető III. fejezetben „*Chlorophyceae* sp. IX. (*Scenedesmus*)” (p. 94) néven már megemlékeztem. Rendszertani helyzetével azonban nem voltam tisztában s ezért az enumeratióban nem ismerttettem. Bordás közti sejtszelei s különös megjelenésű felemás tüskéi szokatlanok a *Scenedesmus* genusban. A tüskék kétfélesége eddig legfeljebb különböző hosszúságban nyilvánult meg (pl. *S. Lefevrieri* Defl., *S. armatus* Chod. és alakjai, stb.).

Bellyei dolgozatomban megjelenése óta folytatott tanulmányaim során arra a felfogásra jutottam, hogy ez az alga új fajként a *S. longispina* Chod. mellé helyezendő. A sejtek alakja, mérete, a tüskék hossza megegyezik Chod. adataival. A következő tulajdonságokban ellenben eltér:

1. Tüskéi inkább a sejtekre merőlegesen állanak (S. quadricaudaszerűen).

2. Tüskéi felemásak.

3. A közti sejtek bordázottak.

Legközelebb azonban a *S. longispina* Chod. egyik nemrégiben, 1937-ben leírt új varietásához, a var. *capricornis* Skuja moszathoz áll, melyet szerzője Ázsiában talált. A rendelkezésemre álló irodalom alapján ez az egyetlen *Scenedesmus*, amelynek többhullámú tüskéi vannak! A bellyei növény lényegtelen méretbeli eltérésétől eltekintve, Skuja növényétől az alábbiakban különbözik:

1. Csupán az egyik átló irányában növvő tüskék hullámosak. A hullámozottság erősebb.

2. A közti sejtek bordásak.

Fejlődésmechanikailag igen érdekes moszat. Hasonló feltűnő alakú alga a Bellyei-tóból egy már előkerült: *Anabaena Scheremtievi* var. *hungarica*, amelynél a spiralis trichomán a kisebb és nagyobb csavarulatok szabályszerűen és többféle alakban jelenhetnek meg. Ennél a kékmoszatnál a heterocysták és a kitartósejtek is mindig meghatározott helyen: a kis csavarulatok csúcsán, a nagy spirálisok közepén fejlődnek.

Scenedesmus mirandus Hortob. n. sp.

Cell. long. 13—14 μ , cell. lat. 3.3—3.8 μ . In cellulis mediis in longitudinem costae singulae videntur. Spinae cellularum extremarum versus unum diameter rectae, versus alterum diameter fluctuosae sunt. Long. spinarum 12—14 μ . Habitat in lacu *Bellye*, in altitudine 1 m in mense Augusto, anno 1943.

Proximum ad *Scenedesmus longispina* Chod, var. *capricornum* Skuja; sed differt ab eo:

1. Tantum spinae versus unum diameter fluctuosae sunt;

2. Cellulae interiores costas habent.

LITERATURA.

- Chodat. R.: Scenedesmus. — Extrait de la Revue d'Hydrologie III. Année No. 3—4. Aarau, 1926.
- Hortobágyi, T.: Adatok a Bellyei-tó augusztusi mikrophytobiocoenosis viszonyaihoz. — Albertina Vol. I. Budapest, 1944:65—112.
- Skuja, H.: Algae in Handel—Mazzetti: Symbolae Sinicae I. Teil, Wien, 1937:I—VIII,+1—106.

Az *Euglena oxyuris* Schmarda és az *E. oxyuris* Schmarda f. minor Defl. hazai előfordulásáról,

De inventione Hungarica Euglenae oxyuris Schmarda et *E. oxyuris* Schmarda f. minor Defl.*

Irta :
Auctore : dr. Hortobágyi Tibor.

Euglena oxyuris névvel jelzett ostoros növényt hazánkban először Kertész M. közölte 1890-ben a Nagyvárad melletti Püspökfürdőből. A múlt századból még 3 adata ismeretes: Francé R. Alsóórsről (1897), Daday J. a Balatonból (1897), Francé R. az Ecsedi-lápból (1899) említi. Munkájukban azonban növényünk méreteit nem közlik. Hasonlóképpen méreteire vonatkozó adatok nélkül írja le Pákh E. Torda sós vizeiből, Szamosfalva konyhasós lápos rétvéről (1937), továbbá Entz G.—Kottász J.—Sebestyén O. a tihanyi sestenből (1937) és Kiss J. a kőszegfalvi műút melletti gödrökből (1942).

Az *Euglena oxyuris* Schmarda véglénynek határozott *Flagellatumot* pontos nagyságbeli adatokkal hazánkban a követk. oldal táblázatán feltüntetett termőhelyekről ismerjük.

A fenti ostorost tehát 14 szerző különböző előfordulási helyekről említi. A gyűjtőhelyek inkább alföldiek: Budapest, Szeged, Ószentiván, Nagyfa (Tápé és Algyő közti Tisza-halovány), Orosháza, Fehér- és Sebes-Körös, a Duna—Dráva-szögi Bellye is földrajzi értelemben az Alföldhöz tartozik; továbbá: Ecsedi-láp, Püspökfürdő. A dunántúli lelőhelyek Pomáz és Kőszegfalva kivételével balatoniak.

Növényünk tehát az Alföldet és az alacsonyabb magaslatokat kedveli. Biotopokban nem válogat: állóvizekben (Budapest), árkokban, gödrökben (Szeged-Alsóváros), Kőszegfalva, Holt-Tiszákban (Nagyfa, Szentmihálytelek), tavakban (Balaton, Bellye), szikesvizekben (Orosháza), sós vizekben (Torda, Szamosfalva), lépokban (Ecsedi-láp) egyaránt fellelhető. Az alföldi biotopokban jobban elszaporodik. A szikesekben pedig vízvirágzásban is résztvesz (Kisszék). Az Orosháza melletti Kisszék-tó szikesvizében 1935. VI. 19.-én, VII. 19.-én, VIII. 14.-én, 1936. VI. 25.-én, VII. 10.-én, VII. 25.-én, VIII. 9.-én, 1937. VI. 12.-én, VII. 3.-án, VII. 22.-én vett részt a víz megszűnésítésében. Hazánk egyéb biotopjaiban hasonló elszaporodását még nem figyelték meg. Kiss megállapítása szerint a szikesvizekben eurytherm szervezet, azaz egész éven át megtalálható. A többi lelőhelyekről télen nem került elő! Mindezek a megfigyelések amellet szólnak, hogy ez az *Euglena* valószínűen hazánkban a szikesekben leli meg optimális életfeltételeit. Tömegmaximumát a szikesekben nyáron érte el. A szegedi Cserepessor-tóban Szabados is nyáron, júliusban találta „rendkívül sok példányban”. A Holt-

* Auctor in opere probat, e territorio Hungariae, nomine *Euglena oxyuris* Schmarda memoratas Flagellatas, exceptis, in Budapest collectis, omnes *Euglenae oxyuris* Schmarda f. minoris Defl. formas esse.

¹ Pákh E. Torda sós vizeiből, Szamosfalva konyhasós lápos rétvéről és *Apahida* tócsáiból (1937), továbbá ???

Szerző	Hol találta ?	Mikor ?	Méret	Megjegyzés
Krepuska Gy.	Budapest	1917	380x490 μ h.	
H. dr. Pákh E.	szentmihályteleki Holt-Tisza	1929. X.—1931.	187.5—300x 22.5—27.5 μ	Az anyagban Phacus-Euglena fajok uralkodtak
Szabados M.	Szeged, Ószentiván, nagyfai Holt-Tisza (leg. Hortobágyi T.)	1932—34. II., VI., VII., IX., X., XI.	140—170x 17—23 μ	Olykor — VII., — rendkívül sok
Hortobágyi T.	nagyfai Holt-Tisza	1934. IX., X. 1935 IV.—VI., IX.—XI. 1936 IV.—VIII.	134—152 x 22—26 μ	Sok
Kiss I.	Orosháza környéki szikestavak	1934—37. Minden hónapban	100—170x 18—24 μ	Vízvirágzásban is részt vett. Tömeg maximuma nyáron van
Szabados M.	Tihany, Belső-tó (leg. Jaczó I.)	1939. IV. 28.	140—149 x 17—20 μ	Néhány példány
Szalai I.	Fehér-, Fekete- és Sebes-Körös	1940. VII., VIII. Fehér-Körös, VIII. Sebes-Körös, Fekete-Körös V.	129—170 x 17.5—21.6 μ	Fehér-Körös : nagyon gyakori
Palik P.	Pomáz, Kőhegyítő	1941. nyár	190—195x30 μ	Egy-két példány
Hortobágyi T.	Fonyód, Balaton, nyíltvízi seston	1941. VII. 15.	160—170 x 17—20.5 μ	Gyakori
Hortobágyi T.	Balatonboglár, nyíltvíz, kikötő, hydro-sammon	1942. VII.-X.	142—156x 20-30.2 μ	Nyíltvíz VII-X. szórványos — igen ritka, kikötő VII. gyakori, hydro-s. VII. igen ritka
Hortobágyi T.	Bellye (lég. Woy-nárovich E.) 0, 1, 4 m mélyen	1943. VIII. 19.	113.8—123 x 23.7—26 μ	Felszín kevés; 1 m-en gyakori, a Flagellaták 1%-a 4 m-en kevés

Tiszákban szintén sok él, különösen nyáron (Pákh, Hortobágyi, 1939).

A dunántúli lelőhelyeken kisebbtömegű. Balatonban, a tihanyi nyíltvízi sestonban augusztusban található meg a legnagyobb számban, tehát itt is nyáron; a *Flagellaták* 19.3%-át alkotta (Entz—Kottász—Sebestyén, 1937). A somogyi oldalon Balatonbogláron nyáron a sestonban szórványos. (Hortobágyi, 1943). Boglárón a hydro-sammonban is megtaláltam augusztusban. A fonyódi júliusi nyíltvízi sestonban gyakori volt. (Hortobágyi, 1942). A Bellyétóban VIII-ban az 1 m-es szintben az ostorosok 1%-át alkotta (Hortobágyi, 1944). A tihanyi Belső-tóban Szabados — igaz, hogy koratavaszkor, IV-ban! — csupán néhány példányban látta (1939).

Növényünket Szabados oikológiai szempontból *katharooligosaprobiontnak* tartja (1936).

Ennek a gyakori *Euglenának* rendszertani helyzete a kutatók előtt a legutóbbi időkig nem volt egészen világos. Szabados Euglena-tanulmánya 62. oldalán (1936) a következőket írja: „A szegedi egyedek jóval kisebbek a német (Lemm. 1910:497) és a lengyel (Drezepolski 1925:247) példáktól.” Nagyfai tanulmányomban és bellyei dolgozatomban magam is megjegyeztem, hogy ez a növény jóval kisebb Lemmermannnak a Pascher-sorozatban közölt méreteinél.

A hazai adatok túlnyomóan $100-195 \times 17-30.2 \mu$ között ingadoznak. Ettől csupán két megfigyelő tér el. A szentmihálytelki Holt-Tiszából való példányokról Pákh a következőket mondja: „Länge 207.5 μ (Länge des Endstachels 37.5 μ) Breite 27.5 μ . Masse schwankend: Länge 187.5—300 μ . Breite schwankt zwischen 22.5—27.5 μ , Endstachel zwischen 25—37.5 μ .” (p. 235).

Pákh Euglenáinak mérete már megközelíti Lemmermann 375—490 $\times$ 30—45 μ -os adatait. Csupán egyetlen lelőhelyről, Budapestről származó *Euglena oxyuris*ok ütik meg a fajra jellemző méretet: Krepuska növényeinek hossza 380—490 μ .

*Euglena oxyuris*aink általánosnak mondható kisméretűsége már régebben felkeltette érdeklődésemet, vajjon rendszertanilag nem elkülönülő alakkal van dolgunk? Megerősített ebben a felfogásban G. Deflandre alábbi cikke: Additions à la flore algologique des environs de Paris, III. Flagellées. — Bull. d. l. Soc. Bot. d. France Tome LXXI. 1924:1115—1130. Ebben Deflandre az 1117—1118. oldalakon az *Euglena oxyuris*nál mintegy kétszer kisebb, különben a fajjal teljesen megegyező alakokat *Euglena oxyuris* Schmarda f. *minor* névvel különbözteti meg. Ennek az új alaknak a hossza szélességének kb. $8 \times$ -a. A rendelkezésemre álló irodalom szerint ezt az alakot M. Lefevre is megtalálta Indokínában (1933). A fenti munkákban közölt méretek: $170-190 \times 23 \mu$. Ugylátszik cosmopolita. Huber-Pestalozzi még *Euglena oxyuris* névvel közli Dél-Afrikából. Mérete: $182-197 \times 20.8 \mu$. (Algen aus dem Knysnawalde in Südafrika. — Ztschr. f. Bot. 23. 1930:476—477). Fritsch is megtalálta a méretét $180-195 \times 21-27 \mu$ -nak mondja (Ann. South. Afr. Mus. 9. p. 600). Drezepolski lengyelországi növényei is a f. *minor* alakok.

Hazai $100-195 \times 17-30.3 \mu$ méretű *Euglena oxyuris*aink tehát valamennyien Deflandre forma *minor* alakjai. Nálunk ez a gyakori. Sőt Deflandre és Lefevre növényeinél kisebbek is akadnak.

Eddig csupán Budapestről ismert az *Euglena oxyuris*. Pákh szentmihálytelki $187.5-300 \times 22.5-27.5 \mu$ méretű algái átmeneti alakoknak látszanak! Ezeket éppen a fenti adatok miatt kíváncsi volna behatóan tanulmányozni, annyival is inkább, mert a szentmihálytelkihez hasonló biotopban, a Nagyfa-haloványban csupán kisméretű: $140-149 \mu$ hosszúságú példányokat találtam.

L I T E R A T U R A.

- Deési Daday J.: A magyarországi tavak hallanak természetes tápláléka. — Budapest, 1897.
- Francé R.: Protozoák. — A Balaton Tud. Tanulm. Eredménye. II. 1. Budapest, 1897.
- Hortobágyi T.: A Tisza „Nagyfa”-holtágának phytoplanktonja qualitativ vizsgálata. Qualitative Untersuchungen des Phytoplanktons des toten Armes „Nagyfa” der Tisza. — Fol. Crypt. 3. num. II. vol. Szeged, 1939:151—216.
- — Adatok a Balaton fonyódi juliusi mikrovegetációjához. Beiträge zur Juli-Mikrovegetation des Balaton-Sees bei Fonyód. — Bot. Közl. XXXIX. Budapest, 1942:57—85.
- — Adatok a Balaton boglári sestonjában, psammonjában és lasionjában élő moszatok ismeretéhez. Beiträge zur Kenntnis der in

- Boglárér Seston, Psammon und Lasion lebenden Algen des Balaton-Sees. — Magyar Biol. Kut. Munk. XV. Tihany, 1943:75—127.
- — Adatok a Bellyei-tó augusztusi mikrophytobiocoenosis viszonyaihoz. Beiträge zur Kenntnis der Mikrophytobiocoenose des Bellyeer Teiches im Monat August. — Albertina Vol. I. 1944:65—112.
- Kertész M.: A nagyvárad közönséges és meleg állóvizek görcsövi állatvilága. Nagyvárad természetrajza. Budapest, 1890:245—279.
- Krepuska Gy.: Budapest véglényei. (Die Protisten von Budapest). — Állattani Közl. XV. Budapest, 1917:86—116, 154—184.
- Kiss I.: Békés vármegye szikes vizeinek mikrovegetatioja I. Orosháza és környéke. Die Mikrovegetation der Natrongewässer des Comit. Békés I. Orosháza und dessen Umgebung. — Fol. Crypt. 4. num. II. vol. Szeged, 1939:217—266.
- — Adatok Közseg környékének algavegetációjához. Angaben zur Kenntnis der Algenvegetation der Umgebung von Közseg. — Dunántúli Szemle IX. évf. 1942:287—296.
- M. Lefevre: Contribution à la connaissance des Flagellés d'Indochine. — Annales de Cryptogamie exotique Tom. VI. Fasc. 3—4. Paris, 1933:258—264.
- Palik P.: Adatok Budapest környékének algaflórájához. — Köhegyi-tó. Beiträge zur Kenntnis der Algenflora des Sees am Köhegy bei Pomáz. — Borbásia III. 1—3. Budapest, 1941:37—48.
- H. Dr. Pákh E.: Daten zur Mikrovegetation des Szentmihálytelker toten Tisza-Armes. — Acta Biol. II. nov. ser. (ser. tot. IV. tom.) fasc. 3. Szeged, 1933:233—236.
- — Additamenta ad cognitionem vegetationis Flagellatarum in aquis salsis Transsilvaniae lectarum. Adatok Erdély sósvizeinek Flagellatum vegetatiója ismeretéhez. — Fol. Crypt. 2us num. II. vol. Szeged, 1937:133—146.
- Szabados M.: Euglena vizsgálata, Euglena Untersuchungen. — Acta Biol. IV. 1. Szeged, 1936:49—95.
- — A tihanyi Belső-tó Flagellatái. Die Flagellaten des Belső-tó von Tihany. — Különlenyomat a Magyar Biol. Kut. Munk.-ból. XI. Tihany, 1939.
- Szalai I.: Adatok a Körösök phytopseudoplanktonja ismeretéhez I. Beiträge zur Untersuchung des Phytopseudoplankton des Körös-Gebietes. — Szeged, 1942:1—42.

A Pilis-hegység új Sphagnumos lápja.

Irta: Dr. Boros Ádám.

Az 1945. évet Vajda Lászlóval arra használtuk fel, hogy a Pilis-hegység mohafldráját közelebbről megismerjük. Nagy segítségünkre voltak a H. Térképészeti Intézet újabb években elkészült részletes térképei. Ezek a lapok számos növényföldrajzi szempontból érdekes részletre hívják fel a figyelmet, így erdei tavakra, lápfoltokra, mélyebb patak völgyekre, stb., amelyek a régebbi kiadású, kezdetleges térképeken nem voltak feltüntetve. Így terelődött figyelmem a szentendrei, a botanikusok által régóta látogatott Óvíz vagy Öregvíz- (Stara voda) völgy „Mély mocsár” vagy „Mélyvár” nevű lapjára, melyet július 8-án sikerült megtalálnunk. A láp kevésbé a

műút alatt, az andezithegység egy medencéjében, erdővel körülvett helyen rejtőzik s eddig, úgylátszik, elkerülte a természetvizsgálók figyelmét.

A „Mély mocsár” nevű láp legnagyobb részét egerfák (*Alnus glutinosa*) és hamvasfűz (*Salix cinerea*)-bozót növi be, alárendeltebb szerep jut a rezgő nyárnak. Északi részén az egerfák nagyobbak, alattuk főleg páfrányok élnek, déli részén a fűzfabozót uralkodik. Közepén náddal és *Juncus effusus* szittyóval benőtt részek is vannak; sem igazi zsombékos rész, sem szabad vízmedence a lápon nincsen. Helyenként egy sás meddő tömegvegetációja is előfordul, mely valószínűleg a *Carex rostrata*. A sás és a szittyó helyenként a fűzfabokrok alá is bemegy, ahol a *Lysimachia vulgaris*, *Galium palustre*, *Calamagrostis epigeios* és néhány más közönséges növény jelenik meg. Az egeres helyenként árnyékos alján a *Nephrodium spinulosum* és a *N. thelypteris* tömege él. A fák tövéen, korhadó fa- és gyökérdarabokon a *Pohlia nutans*, *Lophocolea heterophylla*, *Plagiothecium laetum* alkot szegényes mohavegetációt. A sásos helyeken még a *Carex pseudocyperus* érdekesebb lápnövény.

A láp legérdekesebb jelensége, hogy déli részén, főleg a *Salix cinerea*-bozót szélén és a sások közt sok *Sphagnum* fordul elő. A *Sphagnum*-gyepek zömét a *Sphagnum recurvum* P. Beauv. fajnak var. *amblyphyllum* (Russ.) Warnst. nevű alakja alkotja, helyenként előfordul ennek egy *squarrosulum* változata is. Gyéreb-ben él a lápon, részben előbbi faj gypébe vegyülve, részben tiszta gyepekben a *Sphagnum squarrosum* Pers. A tőzegmoha közt szá-lanként az *Aulacomnium palustre* is megtalálható. Érdekes, hogy utóbbi moha tiszta gyepekben csak a láp szélén, már nem láptala-jon, hanem a füves parton fordul elő, míg a lápon magán csak szá-lanként a *Sphagnum* közt. Hasonló körülmények közt azonban az idén az *Aulacomnium palustre*-t Szentendre és Visegrád közt, az andezithegyek több erdei hegyirétjén is megtaláltuk, míg eddig azt hittük, hogy a Pilis hegységben egyedüli termőhelye a pomázi Csikóvár Tólak nevű *Sphagnumos* lápja.

A Mélyláp elhaló *Sphagnum*-gyepein helyenként kevés *Aneura pinguis* mutatkozik, egyébként más, különösen érdekesebb mohát közte hiába kerestünk.

A *Sphagnum recurvum*, illetőleg ennek az itt talált *ambly-phyllum* nevű alakja a legelterjedtebb *Sphagnum*-fajaink egyike, ugyanez a pomázi Csikóvár „Tólak” lápjában is él, valamint az egerbaktai lápokban is. Utóbbiakkal közös a *Sph. squarrosum* is, de ez a Pilis hegységre új, a Tólaból nem ismeretes. Egyébként a láperdők, a magasabb hegyvidékeken az erdei forráslápok jellemző *Sphagnum*-faja.

A szentendrei Óvízvölgy Mélylápja a Pilis-hegység második *Sphagnumos* lápja, a legközelebbi *Sphagnum*-előfordulás a pomázin kívül az egerbaktai, a másik irányban a lesenceistvándi láp.

A pomázi Tólak lápjának *Sphagnum*-előfordulását Degen Árpád 1922-ben fedezte fel, ami valóban feltűnő felfedezés volt, mert alig hitte volna valaki, hogy a Pilis-hegységben *Sphagnum* rejtőzhet. Nem kevésbé meglepő, hogy most, 23 év múlva a meg-lepés megismétlődött és egy másik *Sphagnumos* láp felfedezése is bekövetkezett.

*Sphagnum*os lápjainknak a természetvizsgálók elől való elrejtőzésének azonban nem egyedül a véletlen az oka. Szepesfalvy J. „Budapest környéke és a Pilis-hegység mohanövényzete” című művében (II. rész, 26. old.) azt írja, hogy a pomázi Tólak lápot 1908-ban alaposan keresztül-kasul járta, de *Sphagnum*-nak ott akkor nyomát sem látta. Az 1922. évben Degen Á., a következő évben magam itt bőven észleltem a *Sphagnum* előfordulását. Több mint két évtizeden át nem jártam e lápon. 1944—1946. években a lápot hol térdem felül érő víz borította, hol ez leapadt, de a lápot többször átkutatva, meglepetésünkre a *Sphagnum*-nak legkisebb nyomát sem sikerült rajta felfedeznünk, jöllehet, a kisterjedelmű lóp minden zugát gondosan átkutattuk és élesen emlékeztem arra a foltra, ahol annakidején a *Sphagnum* élt. Magas vízállású években a *Sphagnum* tehát nem fejlődik ki, szemünk elől eltűnik s talán csak egymásután következő több száraz év után alkot olyan tömegvegetációt, mint felfedezésének évében és a következő évben, vagy pedig teljes kipusztulásával állunk szemben.

Über ein neues *Sphagnum*-reiches Moor des Pilisgebirges in Mittelungarn.

Von. Dr. A. Boros.

Bisher war in der Berggruppe Pilis nur ein einziges Moor bekannt, das *Sphagnum* enthält, nämlich das sogenannte „Tólak” des Berges Csikóvár oderhalb Pomáz (Komitat Pest), wo *Sphagnum recurvum*, var. *amblyphyllum*, *obtusum*, *palustre*, nach Szepesfalvy auch *Sph. acutifolium* vorkommt. Im Jahre 1945 fand der Verf. mit seinem Mitarbeiter L. Vajda, neben Szentendre gegen Visegrád zu, im Tale des Staravoda (Övíz oder Öregvíz) im Moore Mélymocsár oder Mélysár genannt, eine zweite Stelle, wo *Sphagnum* zu finden ist, und zwar *Sphagnum recurvum* var. *amblyphyllum* und *Sph. squarrosum*. Beide zusammen kommen am Rande des *Salix cinerea*-Gebüsches, im Schutze eines Alnetums vor. Von den Begleitern der *Sphagna* kommt hier nur *Aulacomnium palustre* vor, welches aber auch anderswo in mehreren Bergwiesen zwischen Szentendre und Visegrád auf Andesitunterlage vorkommt. Im Florengau Pannonicum sind *Sphagnum*-vorkommisse äusserst spärlich, ausser den genannten zwei Stellen die nächsten sind bei Egerbakta unweit Eger, anderseits neben Lesenceistvánd (unweit von Tapolca).

A *Scenedesmus verrucosus* Roll zöldmoszatról.

Irta: Dr. Hortobágyi Tibor

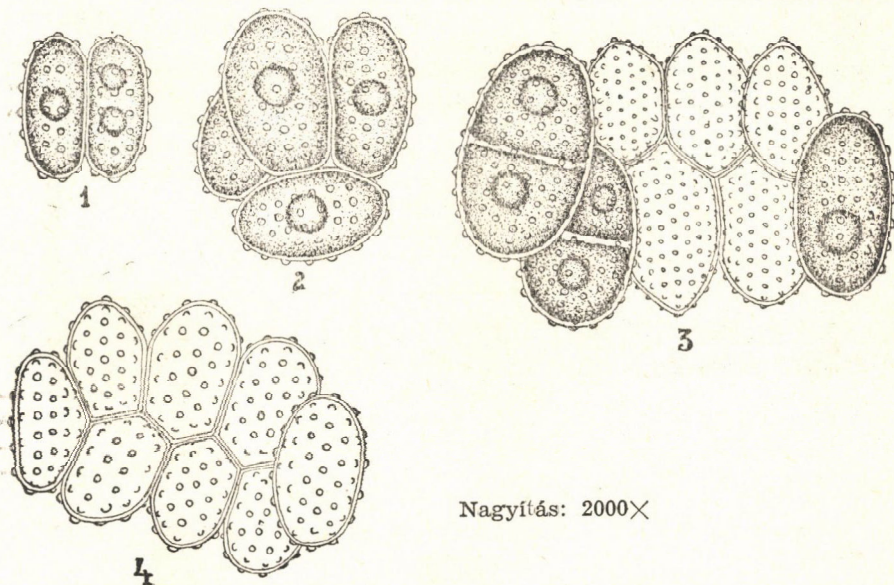
(4 szövegekőzti eredeti rajzzal.)

A Baranya vármegyei Bellyei-tó augusztusi mikrophytobio-coenosis viszonyait ismertető tanulmányomban a tó algáinak verticalis előfordulási viszonyait feltűntető táblázatban a címben jelzett növényről „*Chlorophyceae* sp. VIII. (*Scenedesmus*?)” néven (l. c. p. 94) már megemlékeztem. Rendszertani helyzetével nem voltam teljesen tisztában, mert szokatlan, rücskös-szemölcsősfelületű sejt-

fala, ívelt coenobiuma elütrött Chodat *Scenedesmus* monographiájában leírt *Scenedesmus*októl. Sejtfaldiszei a *Siderocelis* nemzetségre is erősen emlékeztettek. A Bellyei-tó 1943. évi augusztus 19.-i, Woynovich Elek által 1 és 4 m mélyről gyűjtött planktonjában találtam. Meglehetősen ritka szervezet s emellett kisméretű is, így igen könnyen elkerüli az ember figyelmét.

Sejtjei oválisak vagy megnyúlt oválisak. Hosszuk $7.8-12.5\mu$, szélességük $3.5-6.8\mu$. Szintelen sejtfaluk felületét szemölcsszerű kiemelkedések fedik. Ezek aránylag jól fejlettek és a sejtmérethez képest meglehetősen nagyok is, mégis az egész moszat kis méretei mellett csupán a legerősebb nagyítással vehetők észre teljes bizonyossággal. A sejtfalhoz hasonlóan a kiemelkedések is szintelenek. Valamennyi sejtben egy-egy nagy chloroplastis látható, amely a sajtüreget egészen kitölti. Közepük táján egy-egy nagy pyrenoida van. A növény autosporákkal szaporodik. A coenobiumok 2-, 4-, 8-sejtűek. Utóbbiak a leggyakoribbak. A sejtek, a coenobiumban szorosan, hézag nélkül illeszkednek össze, mint a *Scenedesmus*

Nagyítás: 2000×

ecornis var. *disciformis*nál. Eddig csupán egy 4-sejtű coenobium sejtjei érintkezésénél láttam igen kis üregeket (1. a 2. rajzot). A coenobiumok hossztenegelyük irányában mindig ívesen görbültek. Ez a jellemző tulajdonságuk különösen a 8-sejtű példányokon látható jól.

1943. telén a kiváló francia algologus: Pierre Bourrelly dr. jóvoltából áttanulmányozhattam az oroszországi J. Roll egyik, már régebben keresett munkáját, melyben az élesszemű orosz kutató sok új algát írt le. Munkájának 150. oldalán közölt leírásból s 36. ábrájáról meglepetve ismertem fel a *Scenedesmus verrucosus* Roll algában a bellyei moszatot.

Amint kivehető, Roll diagnosisát csupán 8-sejtű példányról közli. Ezért a bellyei növény Roll leírásától némileg eltér. Így

szerinte a moszat 8-sejtű és sejtjei kétsorban állanak. A 8-sejtű coenobiumokban valóban így van, a 4-sejtűekben a sejtek kettős sorú állása már nem egészen határozott, a 2-sejtű coenobiumokban pedig lehetetlen. A 8-sejtű coenobiumok szélső sejtjei sem mindig háromszögletesek. Igen gyakran oválisak. Roll szerint a sejtek mérete $5.4-7.2 \times 2-3.6 \mu$. A bellyei növények nagyobbak, méretük azonban kapcsolódik az oroszországi algák méreteihez. A coenobiumok íveltségéről Roll nem ír.

Hazai növényvilágunknak ez az új tagja membranadíszei és sejtalkaja révén a *Siderocelis* genus fajaihoz is nagyon hasonlít. A sejteknek coenobiumokká való egyesülése azonban határozottan a *Scenedesmus* nemzetségbe utalja.

A növénynek a biocoenosisához való kapcsolatairól idézett dolgozatom részletesen tájékoztat.

L I T E R A T U R A.

- Chodat, R.: Scenedesmus. — Extrait de la Revue d'Hydrologie III. Année No. 3—4. Aarau, 1926.
- Fott, B.: Siderocelis, eine neue Gattung der Protococcalen. — Beih. z. Bot. Centralbl. LII. Abt. B. 1934:112—118.
- Hortobágyi, T.: Adatok a Bellyei-tó augusztusi mikrophytobiocoenosis viszonyaihoz. — Beitrag zur Kenntnis der Mikrophytobiocoenose des Bellyeer Teiches im Monat August. — Albertina. Veröffentlichungen aus der Erzherzog Albrecht Biologischen Station des Ungarischen National-Museums. I. 1944:65—112.
- Fott, B.: Siderocelis, eine neue Gattung der Protococcalen. — Beih. z. la station biologique du Donetz du Nord.-Arch. Russ, Protistologie 4. 1925.

Pediastrum-rendellenességek a Balatonból. Abnormitates generis Pediastrum e lacu Balaton (Hungaria).

Irta: **Dr. Hortobágyi Tibor**
Auctore:

(4 eredeti szövegközti ábrával)

Irodalmunkban balatoni *Pediastrum*-rendellenességekkel 1942 óta találkozunk. Fonyódi Balaton-tanulmányomban emlékeztem meg elsőnek a *Pediastrum simplex* Meyen 3 és a *P. Boryanum* (Turp.) Menegh. 1 abnormis példányáról. A *P. simplex* torz alakjait rajzokban is bemutattam (l. c. p. 70—71, Fig. 3, 5, 7).

Míg a fonyódi Balatonban 1941. júliusában gyűjtött sostonban (pH: 8.3, temperatura: $+24^{\circ}$ C) csupán 3 rendellenes *P. simplex*-et láttam, addig az 1942. júliusában Balatonboglárról származó sostonban (pH: 8.5—8.6, temperatura: $+24^{\circ}$ C) igen sok abnormis coenobiumra akadtam (a coenobiumok sejtszámának csökkenése következtében előállott nagyszámú rendellenességet nem is számítva!). Az abnormitások 8-, 16-, 32-sejtű egyéneken egyaránt megjelenhetnek. A nyíltvízben kb. minden 5., a kikötő növényei között pedig kb. minden 3—4. coenobium valamilyen abnormitást mutat! A rendellenességek két típusba oszthatók:

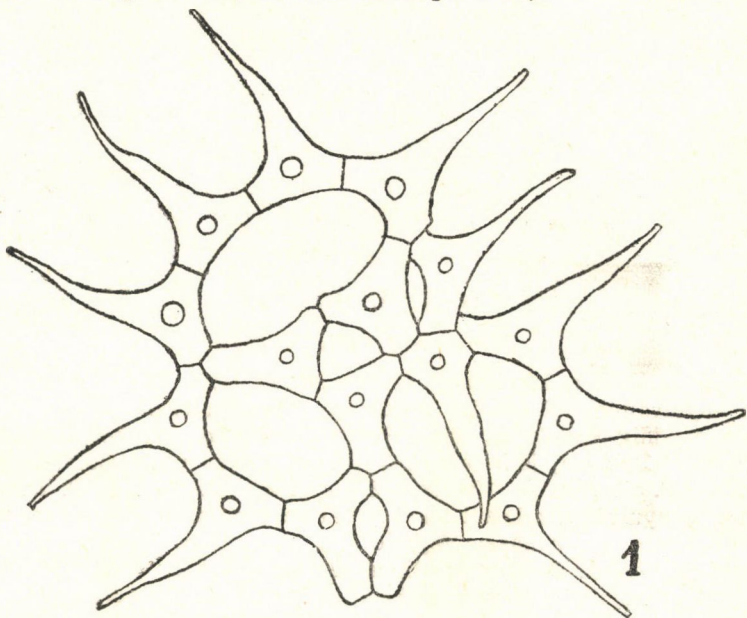

1. A külső, nyulványokkal ellátott sejteket egy vagy két nyulványnélküli sejt szakítja meg.

2. A belső sejtek közül egy, ritkán kettő a külső sejtek alakját utánozza." (l. c. p. 97—98).

Balatonbogláron ugyanebben a gyűjtésben a *P. simplex*en kívül a *P. duplex* Meyen, *P. Boryanum* (Turp.) Menegh. és a *P. Tetras* (Ehr.) Ralfs is előfordult. Közülük már jóval kisebb számú abnormis moszatra akadtam.

Igy a *P. duplex*ből 4 (seston), a *P. Boryanum*ból 8 (seston: 7, hygropsammon: 1), a *P. Tetras*ből 2 (seston) abnormitást találtam (l. c. p. 98—99). Egyes példányokat rajzokon is bemutattam (Tab. IV. Fig. 88—93, Tab. X. Mikrophot. 20).

Nagyítás: 1333 $\times$.

Újabb vizsgálataim során a Balaton boglári VIII—X-i nyílt-vízi sestonjában ismét több *Pediasium*-rendellenességre akadtam. (A kisebb sejtszámú coenobiumokra nem térek ki).

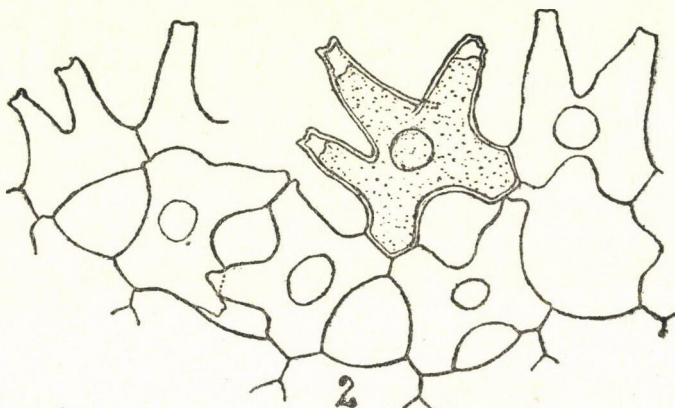
1. *Pediasium simplex* Meyen.

A legérdekesebbet tünteti fel az 1. rajz. Egy 16-sejtű coenobiumon a) a külső sejtek koszorúját két belső sejt szakította meg, b) egy belső sejt pedig a külsőket utánozza. Ezt a példányt azért emelem ki, mert eddig a Balatonban csupán olyan abnormitásokat láttam, amelyeken az 1. vagy a 2. alatti típusú eltérések voltak jelen. E kétféle rendellenesség egy coenobiumon együtt a fenti növényen volt eddig csak látható.

A külső sejtek mérete 20.2—23.2 $\times$ 9.7—12 μ . — Október.

Ezen kívül még 3 rendellenességet találtam. Közülük 2 augusztusi. Az egyiken a 14-sejtű coenobium külső sejtjeit egy nyulvány-

nélküli sejt, a másikon egy 16-sejtű coenobium koszorúsejtjeit egy belső szakította meg. A 3. abnormitást szeptemberi anyagban észleltem. A coenobium 32-sejtű. A belső sejtek közül az egyiknek a külsők nyulványaival azonos fejlettségű nyulványa volt. Ezen kívül az egyik külső sejt félig fejlett szabad tüskéje a coenobium bel-seje felé irányult.

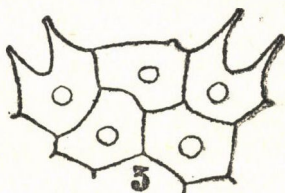

Nagyítás: 1333 $\times$.

2. *Pediastrum duplex* Meyen.

A 2. ábra a legritkább abnormitások közé számít! Számfeletti nyulványokkal eddig rendkívül szórványosan találkoztam. Általam eddig észlelt pár száz *Pediastrum*-abnormitásból csupán 5 coenobium 1—1 sejtje viselt eggyel több tüskét (cf. 1939. tab. XI. Fig. 90: *P. simplex*. — 1941:83—85. Fig. 22—23, 31, 41: *P. Boryanum*). A nyulványok közül mind a három sem a *P. simplex*-en, sem a *P. Boryanum*-on sohasem fejlődött ki egyenlő módon és normális nagyságban. A *P. duplex*-en pedig eddig egyáltalában nem észleltem!

A balatonboglári szeptemberi nyíltvíz sestonjából olyan 64-sejtű *P. duplex* került elő, amelyen egy szegélysejten 3, teljesen normálisan fejlett nyulvány volt! A rendellenes sejt mérete 20.5 $\times$ 22.5 μ . A mellette lévő kétnyulványú sejtek nagysága 12.3—18 $\times$ 12—15.2 μ . A háromtüskés sejt tehát fejlettebb társainál!

Nagyítás: 1333 $\times$.

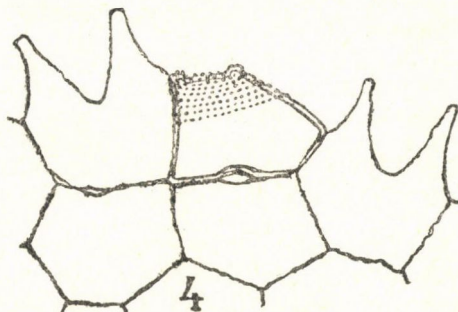
3. *Pediastrum Boryanum* (Turp.) Menegh.

A 3. ábrán lévő rendellenesség szeptemberi anyagból való. A 16-sejtű coenobium egy külső sejtjén csupán egy igen csökevényes kiemelkedés van. A sajtfa sima, szintelen. A külső sejtek mérete

15—16×12—13 μ . A rendellenes sejté 12.5×9 μ . A kiemelkedés alig 1 μ magas.

A 4. rajz októberi moszatot ábrázol. A 16-sejtű, pontozott és gyengén hullámosfalú coenobium egy külső sejtjén a szokásos 2 nyulvány alig látható. A sejt mérete 17.2×12 μ . A kiemelkedések kb. 1 μ hosszúak. A normális szegélysejtek mérete 17—20×15.3—

Nagyítás: 1333×.

16 μ . — Feltűnő, hogy több sejt érintkezésénél a befelétekintő sejt-falak közepetáján kis üreg van!

Még 6 rendellenes moszatot figyeltem meg a fentin kívül. Közülük 3 augusztusi. Ezek 8-sejtűek s a külső koszorúsejtek közé mindegyiknél 1—1 belső sejt ékelődött. A sejt-falak pontozottak, szintelenek. A többi — 3 — abnormitás októberi. Kettő 8-sejtű, egy 16-sejtű. Ezeknél is egy-egy belső sejt szakította meg a külsőket. sejt-falai azonban simák, szintelenek.

4. *Pedlastrum Tetras* (Ehr.) Ralfs.

Egy abnormis 16-sejtű coenobium a szeptemberi nyíltvízi sestonból. A külsők sorát egy belső sejt szakította meg, két külső pedig rendes helyzetéből 90°-ra elfordult.

L I T E R A T U R A.

1. Bigeard, E.: Les *Pediastrum* d'Europe. Etude biologique et systématique. Trav. Labor. Bot, Univ. Catholique d'Angers. No. 5. Paris, 1933.
2. Hortobágyi, T.: A Tisza „Nagyfa”-holtágának phytoplanktonja qualitativ vizsgálata. — Qualitative Untersuchungen des Phytoplanktons des toten Armes „Nagyfa” der Tisza. — *Folia Cryptogamica* 3. num. II. vol. Szeged, 1939: 151—216.
3. — — Algarendellenességek. — Botanikai Közlemények XXXVIII. Budapest, 1941: 79—86.
4. — — Adatok a Balaton fonyódi júliusi mikrovegetációjához. — Beiträge zur Juli-Mikrovegetation des Balaton-Sees bei Fonyód. — Bot. Közl. XXXIX. Budapest, 1942: 57—85.
5. — — Előzetes jelentés a Balaton öt boglári biotopjának mikrophytobiocoenosis-vizsgálatáról. — Vorläufiger Bericht über die Untersuchung der Mikrophytobiocoenosis der fünf Boglárer Biotops des Balaton-Sees. — Bot. Közl. XL. Budapest, 1943: 243—278.

IRODALMI ISMERTETŐ — REVIEWS.

C. E. ZoBell: *Marine Microbiology*. Foreword by S. A. Waksman. *A new Series of Plant Science Books* edited by F. Verdoorn. Published by the Chronica Botanica Co. Vol. 17 (1946). 8°, 240 pp, 12 illustr., 5 doll., Waltham, Mass., U. S. A. Erven P. Noordhoff, Groningen.

A szerző, C. E. ZoBell a tengeri mikrobiológia rk. tanára a californiai egyetemen. Az egyetem oceanográfiai intézettel rendelkezik a tengerparton, amelyet már 1892.-ben alapítottak a tengeri szervezetek tanulmányozására. Mai helyére, La Jolla mellé, 1910.-ben került, ahol nagyszerű modern laboratoriumok, számos hivatali és egyéb épület és egy korszerű kutatóhajó lettek az intézet tulajdonává. A tanulókat nem számítva, mintegy 30—40 kutató dolgozik itt a legkülönbözőbb témakörökben. A tengeri mikrobiológián kívül a botanikának, zoológiának, oikológiának, biokémiának, sőt még a meteorológiának, geológiának és fizikai oceanográfiának is vannak képviselői.

Ez a könyv csak a tengeri baktériumokkal foglalkozik. Ez azonban nem jelent szűk témakört, hiszen a baktériumok úgyszólván minden tengerben lejártszódó folyamatban résztvesznek. Szerepelnek a növényi és állati maradványok elbontásában, a szén, nitrogén, foszfor, stb. körforgásában. E körforgás által válik lehetségessé csak a tenger gazdag élővilágának élete a különben elég szegényes táplálkozás-viszonyok mellett.

Bizonyos tekintetben ugyanolyan hatásúak, mint a földben élő mikroorganizmusok. Emellett azonban nagy mértékben szabályozzák a víz oxigénium és széndioxidum tartalmának elosztását, valamint a hidrogénium-ion-koncentrációt és az oxidációs-redukciós potenciálisokat is.

A tudományos szempontokon túl gyakorlati kérdésekre is ügyel a mű.

Ezek általában azok a gondolatok, amelyeket a szerző a mikrobiológia szempontjából a legfontosabbaknak tart. Ennek a könyvnek az a szándéka, hogy összegezze a tárgykör igen széleskörű irodalmát. Természetesen a tenger alkotja a vizsgálódások középpontját, de sok fény derül a belföldi sós és édes vizek kérdéseire is.

Összegezve és értékelve tartalmazza a tárgy irodalmát, de a szövegben mindenütt találunk utalásokat a részletes vizsgálódások adataira is.

A szerző is megjegyzi, hogy a könyvben lévő egyes általánosítások talán még koraiak, azonban ez nem csodálnivaló, hiszen úttörő munka ismertetésünk tárgya.

A könyv 18 fejezetet tartalmaz; kitér minden lényegesebb kérdésre, amely a tengeri baktériumokkal kapcsolatban felvethető. Szó esik a tengeri környezet hatásáról, aminő a mélység, napfény, hőmérséklet, sótartalom, ozmózis nyomás, pH, kémiai összetétel stb.

Ismerteti a gyűjtések módszereit a gyűjtő berendezések részletes leírásával együtt.

Leírja azokat a tényezőket, amelyek a baktériumok elterjedésére hatnak. Ilyen körülmény a szárazföldről való távolság, az árapály váltakozása, a hidrosztatikus nyomás, a Nap sugárzása, a hőmérséklet, a többi szervezetek, az ülepedés, a szerves eredetű és más anyagok jelenléte.

A szerző nem felejt el a mikroorganizmusoknak a tengeri talaj képződésében való jelentős szerepét sem.

Részletesen jellemzi ZoBell műve a tengeri baktériumokat a sejtmorfológia, az élettan jelenségei, hőtűrés stb. szempontjából. Pontos felsorolását adja az egyes génuszoknak is. Ismerteti a vízi élesztő és penészgombákat. Foglalkozik a szerves anyagok átalakításával, a szénhidrátok, ligninek, proteinák és a chitin bontásával. Bőségesen tárgyalja a nitrogén és a foszfor körforgását.

Külön foglalkozik a kénbaktériumokkal s a tenger vizének patogéniás baktériumaival.

Hangsúlyozza végül a tengeri mikroorganizmusok oikonomikus fontosságát, s a belvizek általános mikrobiológiájának ismertetésével zárul a könyv.

Amint látjuk, a munka igen széleskörű és alapos. Nem elégszik meg a tengeri mikroorganizmusok felsorolásával, sőt életjelenségeik puszta leírásával sem, hanem ezeket mindig a tengernek, mint egésznek keretébe illeszti.

A könyvnek nagy szépséghibája az a tény, hogy néhány grafikonon kívül úgyszólván teljesen illusztrációk nélkül való. Mindamellett mint úttörő munka valóban rendkívül sikerült és alapvető alkotásnak mondható!

Gimesi Nándor.

Növénytan repertórium.*

Az 1944—1946. évi irodalom.

Összeállította: Dr. Boros Ádám

A n o n y m u s : Téglavörös susulykagomba. — *Inocybe Patouillardii* Bres. M. Gombászati Lap. 2. 1945:40—41. (1 tab.)

A n d r e á n s z k y G.: Adatok az északafrikai *Aristidák* ismeretéhez. *Contributions to the knowledge of north African Aristidas*. Borbásia 4. 1942. (ed. 1944.): 115—141. (2 fig., 1 tabula.) — Örökzöld növények. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944. (1945): 267—272. — Az északafrikai *Pituranthusok*. *Les espèces nordafricaines du genre Pituranthus*. Ann. Mus. Nat. Hung. 37. 1944:5—16.

A u g u s t i n B. és S c h w e i t z e r J.: Adatok az *Origanum vulgare*, *Majorana hortensis* és a hybridjük anatómiai ismeretéhez.

* E rovatban közöljük a növénytan minden ágára vonatkozó és nyomtatásban megjelent hazai vagy külföldi magyar vonatkozású szakirodalmat. — Kérjük a szerzőket, hogy az önállóan megjelent vagy nem állandóan szemellett levő folyóiratokban megjelent közleményeiket a rovatvezetőnek (Dr. Boros Ádám, Budapest, II., Áldás-u. 4.) megküldeni szíveskedjenek. Kíváncsok a netán kimaradt cikkek utólagos felvétele is.

Beiträge zur anatomischen Kenntnis von *Origanum vulgare*, *Majonana hortensis* und deren Hybrid. *Borbásia* 5—6. 1944. (ed. 1946): 32—42. (5 fig.)

B. Z.: Polyáni Tuzson János. *Erd. Lapok* 83. 1944:2—3.

Balázs F.: A növényzociológiai felvételek készítésének újabb módja. (A dominancia-értékek realizálása az agroszociológia szemszögéből.) Eine neue Methode zur Herstellung pflanzensoziologischer Aufnahmen. (Die agroszociologische Realisierung der Dominanzwerte.) *Bot. Közl.* 41. 1944:18—33. (4 fig.)

Balázs Gy.: A gyilkos galóca okozta mérgezésről. *M. Gombászati Lap.* 1. 1944:37—40. — Az Inocybe-k által okozott mérgezésekről különös tekintettel az Inocybe Patouillardi-re seu Inocybe lateraria-ra. *U. ott* 2. 1945:3—4. — Az Amanita pantherina (párducgalóca) által okozott mérgezésekről. *U. ott* 67—68.

Ballenegger R.: A talaj tápanyagszükségletének megállapítása növényélettani alapon. *Term. Közl.* 76. 1944:82—83.

Bánhegyi J.: Nyálkagombák a Székelyföldről. *Myxomycetes du Pays des Sicules (Transylvanie)*. *Magy. Gombászati Lap.* 1. 1944: 8—13. — A kucsomagombák. *U. ott* 22—26. (1 tab.) — A Balaton környékének Laboulbenia-féléi. *Les Laboulbeniales aux environs du lac Balaton*. *Bot. Közl.* 41. 1944:49—61. (2 tab.)

Bányai J.: Adatok a Gyalui Havasok központi részének tavaszi flórájához. *Scripta Bot. Mus. Tr.* 3. 1944:28—29.

Beldie A.: Quelques plantes nouvelles ou rares pour la flore des Mts. Bucegi. *Buletinul Gr. Bot. Cluj* 26. 1946:89—90.

Berzsenyi-Janosits L.: A lencsebükköny, mint a lencse veszedelmes gyomnövénye. *Köztelek* 54. 1944:157—158.

Bohus G.: A szép *Russula aurora* Krombh. előfordulása a Szent Anna-tó közelében. *Magy. Gombászati Lap.* 1. 1944:13—14. — Mérges gombák: 1. Farkastinóru — *Boletus pachyporus* Fr. *U. ott* 1. 1944:26—28. (1 tab.) — A *Boletus scaber* csoportról. Von der Gruppe *Boletus scaber*. *U. ott*: 28—32, 62—65, 111—118. — Összel termő gombák megjelenése tavasszal. Das Erscheinen von Herbstpilzen im Frühjahr. *U. ott*: 58—59. — Mézszínű tölcsérgomba — *Clitocybe (Armillaria) mellea*. *U. ott*: 95—97 (1 fig.). — Agaricaceae család — Lemezes gombák határozó kulcsa. *U. ott*: 97—101. — Megoldásra váró tudományos feladatok. A csiperkegomba-spórák csírázási idejének megrövidítése. *U. ott*: 111. — A *Hebeloma* nemzetség európai monografiájának előkészítése. *U. ott* 2. 1945:20—27, 69—76. — A székfűgomba — *Marasmius oreades* — termesztése. *U. ott* 1. 1944:118—119. — *Russula scardonia* kérdés. Wie steht es mit der *Russula scardonia*. *U. ott*: 123—127. — *Clusius tinorugombáinak* megfejtése. Interpretation des Bolets de Clusius. *U. ott* 2. 1945: 20—27, 69—76. — A *Boletus pseudoscaber* 1944-ben is előkerült a Kárpátmedencéből. *U. ott*: 68. — Szentgyörgypereszker. *Tricholoma gambosum* Fr. *U. ott*: 86. — A *Lentinus lepidus* termőtestének alkalmazkodása a spórakiszóródáshoz. *U. ott*: 94—95. — *Volvaria*, bocskorosgombák határozó kulcsa. *U. ott*: 95—96. — A talaj pH-ja és a talajlakó gombák közti kapcsolat kimutatása. *U. ott*: 2, 1945:65—66. — *Enumeratio critica Bole-*

torum Hungariae. A magyarországi Boletusok kritikai felsorolása. Ann. Mus. Nat. Hung. 27. 1944:17—65 (2 chart. geogr.).

Boros Á.: A belsősomogyi homokterület mása a Székelyföldön. Ein Ebenbild des belsősomogyer Sandgebietes im Széklerland. Dtuli Szle 11. 1944:139—144. — A Láposfolyó szurdokában. Természet 40. 1944:65—68. (4 fig.) — A szappangyöker biztos felismerése a gyakorlatban. Herba 5. 1944:73. — Florisztikai érdekességek a Bácskából. Beiträge zur Flora der Bácska. Bot. Közl. 41. 1944:33—39. — A Muraköz néhány érdekes növénye. Einige interessante Pflanzen der Murinsel (Komitat Zala.) U. ott: 61—62. — A bustyaházai Csere-erdő flórája. Die Flora des Hainwaldes „Csere” bei Bustyaháza. Scripta Bot. Mus. Tr. 3. 1944:15—20. — Az Euphorbia carpatica a Borló-Gyil hegycsoportban. Euporb. carp. in der Borló-Gyil Berggruppe. U. ott 21—22. — Megemlékezés Borbás Vincéről, születése százéves évfordulója alkalmából. Erinnerung an V. v. Borbás aus Anlass der hundertjährigen Wiederkehr seines Geburtstages. Bot. Közl. 41. 1944:85—90. — Adatok a vendvidéki erdei fenyvesek és tűzgemohalápok növényzetének ismeretéhez. Beiträge zur Kenntnis der Flora der Föhrenwälder und der Sphagnum-Moore des Windischen Gebietes (Komit. Vas.) U. ott 96—101. — A Ranunculus psilostachys Griseb. Magyarországon. R. p. in Südungarn. U. ott 144—145. — A Catharinaea Haussknechtii elterjedési központja. Das Verbreitungszentrum der Catharinaea Haussknechtii. U. ott 145—148. — Pótló adatok néhány érdekes májmoha hazai elterjedéséhez. Ergänzenende Angaben über die heimatische Verbreitung einiger bemerkenswerteren Lebermoose. U. ott 148—149. — A Cotinus coggygia hazai elterjedéséhez. Zur Verbreitung der Cot. cogg. in Ungarn. U. ott 152. — Adatok a Budai hegység moháinak ismeretéhez. Beiträge zur Kenntnis der Moosflora der Budaer Berge (Umgebung von Budapest.) U. ott 153—154. — A Veronica peregrina újabb magyarországi előfordulása. Über das neuere Vorkommen der Veronica peregrina in Ungarn. U. ott 154. — Magyarország mohaira vonatkozó irodalom. Bibliographia bryologica hungarica. Fontes Fl. Hung. II. Kolozsvár, 1944. Erd. Muz. Egly. Növénytárának kiadása. 1—74. old. — A lápi csalán (Urtica kioviensis) a Drávaközben. Urtica kioviensis im Komitate Baranya. Albertina 1. 1944: 113—122. (2 fig.) — Növényvilág. In „Kassa és a Kassai hegyek kalauza” írta: Schermann Sz. 1944: 23—25. — Az érdi magaspart. Term. Közl. Pótf. 76. 1944:191—202. (4 tab., 8 fig.) — Megfigyelések a kerti fás növények elvadulására vonatkozólag. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944. (1945.):191—194. — Újabb tűzgemohás lép a főváros közelében. Természettudomány 1. 1946:62. — A mészke képződésében közreműködő növények. U. ott 112—117. — Nachträge zum Artikel: „Über einige interessante Lebermoose aus Ungarn”. Travaux Bryolog. 2. 1944: 160. — Über Funaria hungarica. Revue Bryol. et Lichenol. (Travaux Bryol. et Lichen.) 15. 1945:74—78.

Borza A.: Die Siebenbürgische „Heide”. Bibl. Rerum Transilv. V. Sibiu, 1944:1—40. — L' „alac” (engrain, Triticum monococcum) chez les Roumains. U. ott XVI. Sibiu, 1945:1—43. (5 tab.) — Florile Bucegilor. Extr. din Revista de Venatoare „Carpatii” 12.

Sibiu, 1944:1—12. (7 fig.) — La vegetation du Mt. Semenice dans le Banat. Buletinul Gr. Bot. Cluj 26. 1946:24—53. — Rosa nova florae Romaniae cum var. nova. Ibid. 55—56.

Borza A. et V. T.: Flora regionis Stâna de Vale. III. Lichenes. Buletinul Gr. Bot. Cluj 26. 1946:10—11.

Brizicky J.: Nomina dendrologica florae Slovakiae. Spisy prirod. odb. Matice Slovenskej v Turc. Svat. Martine 1. 1943:43. — Einige seltene Holzarten der Slowakei. Sbornik prác. Prirod. fakult. Slovenskej univ. v Bratislave. 7. Bratislava, 1943:1—32.

Buchinger M.: A rizs őszi gyomnövényzete. Die Unkrautflora der Reisfelder im Herbst. Mezög. Közlm. 1. 1944:15—20. — A gyomnövények hasznosítása. U. ott 47—48.

Coman A.: Enumerarea plantelor vasculare din Maramuresul românesc, din herbarul „A. Coman”. Buletinul Grad. Bot. Cluj 26. 1946:57—89. (1 chart. geogr.)

Cretzoiu P.: Dendroscocaulon umhausense, a new lichen of the flora of Roumania. Buletinul Gr. Bot. Cluj 25. 1945:119—121. Csapody V.: Aldunai virágok. Ifj. és Élet 19. 1944:152—153. (6 fig.)

Darnay (Dornyay) B.: Mi az a „vetővirág”? Ifj. és Élet 19. 1944:238.

Dohy (Göllner) J.: Az ellenállóság szerepe a növénybetegségek leküzdésében. I. rész. Über die Rolle der Resistenz in der Bekämpfung der Pflanzenkrankheiten. I. Teil. Mezög. Szle. 2. 1944: Sep. 1—12.

Domokos J.: Adatok a hazai Cotoneasterek rendszeréhez. Beiträge zur Systematik der Cotoneaster Arten. Borbásia nova 21. 1944. 1—2 old. — Adatok termesztett hagymáink taxonómiájához. Beiträge zur Taxonomie der kultivierten Zwiebelarten. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944. (1945):146—151. (1 fig.) — Időszakosság és termőrészek kialakulása a diófán. Periodicität und die Ausbildung der Fruchtansätze am Nussbaum. U. ott 188—190. (1 fig.)

Éber Z.: Az életjelenségek új értelmezése. Term. Közl. 76. 1944:309—310.

Eperjessy Gy.: A kismennyiségű elemek jelentősége a növények táplálkozásában. Term. Közl. 76. 1944:253—259. (2 fig.)

Fehér D.: A Szaharán keresztül. Az 1936. évi francia-magyar talajbiológiai Szahara-expedíció története. Sopron, 1943. 1—191. old. (80 fig.)

Fehér D., Frank M. és Manninger G. A.: Őszi vetések alá különböző műveléssel előkészített talajok biológiai vizsgálata. A Józs. Nádor Műgyet. Növ. Int. Közlem. 13. sz. Sopron, 1946: 1—28. (12 fig.)

Felicián V.: A virág és a virágpor. Buvár 10. 1944:212—215. (6 fig.) — Az élők egyensúlya. U. ott 289—291. (8 fig.) — A növények keze. U. ott 360—363. (8 fig.)

Finály I.: A gyilkos galóca méreganyaga. Természettud. 1. 1946:23—25.

Földvári A.: A Stapelia virágzása és termése szobában. Term. Közl. 76. 1944:191. (2 fig.)

Frenyó V.: A levéllemez szerveződése. Természettudomány 1. 1946:56—59. (2 fig.)

† Fridvalszky J. Dissertatio de scumpia. (Magyar fordítás, kiegészítő adatokkal, ford. Székely O., kiegészítette Domokos J.) Borbásia nova No. 24. 1—26. (1 cart. geogr.)

Futák E. J.: Das Kremnitzer Gebirge. Eine geobotanisch-floristische Studie. Vydala Matica Slovenská, 1943:1—112. (8 cart. geogr., 16 tab.)

Ghiuta M.: Beiträge zur Kenntnis und Verbreitung der Cecidien in Rumänien. VI. Pflanzengallen aus dem Hunedoarer Komitat. Buletinul Gr. Bot. Cluj 25. 1945:227—240.

Gimesi N.: A *Lilium martagon* antherájának fejlődés-életana. Über die Entwicklungsphysiologie der Antheren von *Lilium martagon*. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944. (1945):209—216. (11 fig.)

Gombocz E.: Diaria Itinerarum Pauli Kitaibelii. Leben u. Briefe ungar. Naturforscher III—IV. Budapest, 1945. Vol. 1—2. 1—472 + 473—1083 old.

Györffy B.: Colchicinezési eljárások. Die Colchicin-Technik. Agrikultura (Magyaróvár) Dolgozatok a magyaróv. Növénytermesztési és Növ.nemesítő k. int. 1944/45:35—74. — A termések C-vitamintartalmának öröklődéséről. The inheritance of vitamin C-content in the fruits. Mezőgazd. Szemle 3. 1944:161—170. (1 fig.)

Halász M.: Székelyföldi tőzeges lápok Desmidiaceái. Die Desmidiaceen des Széklerlandes. Ann. Mus. Nat. Hung. 37. 1944: 66—89. (4 tab.)

Halmaj J.: Adatok a *Flos tiliae argenteae* értékeléséhez. Magy. Gyógysz. Tud. Ért. 20. 1944:62—71. — Dr. Szabó Zoltán. U. ott 325—328.

Hampel Gy.: A hússzin szerepe a gombahatározásnál. Magy. Gombászati Lap. 1. 1944:18—21. — A gyilkos galóca mérgeanyagai. U. ott 45—47. — Ujabb adatok a házigomba kémiájához. U. ott 118.

Harcos J.: A görögszéna, mint gyógynövény. Természet 40. 1944:43. — A csengőfű. U. ott 43.

Hargitai Z.: Bálványosvárálja és környékének növényzetéről. Über die Vegetation der Umgebung von Bálványosvárálja. Scripta Bot. Mus. Tr. 3. 1944:122—132. (1 tab.) — Adatok Zágon és környéke flórájához. U. ott: 138.

Hazslinszky B.: Egy hamisított hársmez vizsgálatának mikroszkópiai tanulságai. Die mikroskopischen Ergebnisse der Untersuchung eines verfälschten Lindenhonigs. Mezőg. Kut. 17. 1944: 57—60. (2 tab.)

Hegedüs Á.: Honfoglaláskori fa- és szénmaradványok vizsgálata. Untersuchungen von Holz- und Kohlenreste aus der Zeit der ung. Landesbesitznahme. Bot. Közlem. 41. 1944:106—109. (1 tab.)

Hortobágyi T.: Adatok a Bellyei-tó augusztusi mikrophytobiocoenosis viszonyaihoz. Beitrag zur Kenntnis der Mikrophytobiocönose des Bellyeer Teiches im Monat August. Albertina. 1. 1944:65—112. (2 tab., 2 fig.) — Algologiai közlemények. Algolo-

gische Mitteilungen. 1. *Scenedesmus pannonicus nova species*. 2. A Balaton egy új *Crucigeniájáról*. Eine neue *Crucigenia* aus dem Balaton-See. *Borbásia Nova* 23. 1944. 1—8 old. — A *Planctomyces Békefii* Gim. újabb hazai előfordulásáról. Ein neues Vorkommen des *Planctomyces Békefii* Gim. *Borbásia nova* No 20. 1944. 1—6. (1 fig.) — Uj *Phacusok*. Neue *Phacusarten*. Bot. Közlem. 41. 1944: 101—106. (1 fig.)

Horváth A. O.: A szentgotthárdi apátság erdeinek növényzete. Die Flora der Wälder der Abtei St. Gotthard in Ungarn. Bot. Közl. 41. 1944:43—48. (1 chart. geogr.) — Külsősomogy és környékének növényzete. Flora regionis Külsősomogy. *Borbásia* 4. 1942. (ed. 1944):1—70. (1 chart. geogr.) — Angolkerti séták. Különleny. a Zirc és vidéke 1943. évi októberi számaiból. 1—7. — Pótlások a Mecsekhegység és környékének Flórájához. II. Additamenta ad floram regionis montium Mecsek. II. Bot. Közlem. 41. 1944:149—152. — Baranyai flóra összetétele életformák alapján. *Mecsek Egyes.* 1944. évk. Sep. 1—4 old. (Megj.: 1945.) — A pécsi Mecsek (Misina) természetes növénytársulások. *Phytoassociationes naturales montis Mecsek ad civitatem Pécs in Hungaria*. Dunántúli Tudományos Intézet 8. szám. Pécs. 1946. 1—52. (2 fig.)

Horvat I.: Die Pflanzenwelt Kroatiens. (Ein Blick auf die Flora und Vegetation.) Hrvat. Izdaval. Bibliogr. Zavod. Zagreb, 1942. 1—22. (2 tab., fig. multae.) — Biljni svijet Hrvatske. Zeml. Hrvatske. Zagreb, 1942. 1—101. (16 fig., 1 chart. geogr.)

Hryniewiecki B.: Est-ce qu'il y avait des *Rhododendrons* spontanées dans les monts Tatras? *Acta Soc. Bot. Polon.* 17. 1946:47—51.

Husz B.: A trágyázás fontossága a gyümölcsfák egészséges fejlődésére. *Köztelek* 54. 1944:806. — Kétszer termő körtefa. *Természettudomány* 1. 1946:61—62. — Vavilov emlékezete. U. ott 92—93.

Igmándy J.: Bryológiai kirándulások Rahó környékén. *Bryologische Ausflüge in der Umgebung von Rahó*. *Scripta Bot. Mus. Tr.* 3. 1944:23—25.

Inámi Bolgár F.: A rovarrevő növények. *Buvár* 10. 1944: 295—297. (5 fig.)

Kalmár Z.: Ismerjük meg gombáinkat! *Magy. Gombászati Lapok* 1. 1944:14—18. — Özlábgombák. *Természet* 40. 1944:15—17. (3 fig.) — Csiperke. U. ott 28—29. (1 fig.) — Mérges gombák. 2. Gyilkos galóca — *Amanita phalloides* Vail. *M. Gombászati Lap.* 1. 1944:40—45. (1 tab.) — 3. Világító tölcsergomba — *Clitocybe phosphorea* Maire. U. ott 85—87. (1 tab.) — Uj gomba-előfordulási adatok Kárpátaljáról. *Beiträge zur Pilzflora des Karpathenlandes*. *M. Gombászati Lap.* 1. 1944:72—73. — A hazai galócák. *Term. Közl. Pótf.* 76. 1944:213—221. (10 fig.) — A galócagombák (*Amanita*) határozó táblázata. *M. Gombászati Lapok* 1. 1944:101—110. — A selyemgomba rendszertani helye. *Der Platz des ringslosen Wulstings im System der Pilze*. U. ott 119—123. — Két új gombaváltozat. U. ott 129—130. — A lila galóca hovátartozása. *Le placement de l'Amanite lilas*. U. ott 2. 1945:34—35. — Lemezesgomba adatok a Kárpátmedence Tornense flórájából. *Beiträge zu den*

Blätterpilzen des Karpathenbeckens, Florengebiet Tornense. U. ott 41—42. — Egy új csengetyügomba faj hazánkából: a tűzpiros csengetyügomba. *Pluteus coccineus* (Cooke) Masee. *Nova species Pluteorum in Hungaria*. Magy. Gombászati Lap. 2. 1945:59—61. — A párduggalóca. U. ott 66—67.

Kárpáti Z.: A köztes alakok kérésének növényrendszertani vonatkozásai. Die Zwischenformen und ihre Stellung im System. *Borbásia nova* no. 25. (1944). 1—20. (2 fig.) — Dr. polyáni Tuzson János. *Kísér. Közlem.* 46. 1943:321—322. — Vizsgálatok a hazai *Cerasus* alnemzetségbe tartozó hazai *Prunus*okon. Untersuchungen an *Prunus*-Arten der Untergattung *Cerasus*. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944. (1945.):66—80. (2 fig.) — Dendrológiai jegyzetek. 1. Egy érdekes *Salix*-hybrid előfordulása Erdélyben. 2. A közönséges gyertyánfa variabilitásáról. Dendrologische Notizen. 1. Das Vorkommen eines interessanten *Salix*-Bastardes in Siebenbürgen. 2. Über die Variabilität der gewöhnlichen Hainbuche. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944. (1945):162—171. (2 fig.)

Keller J.: Megjegyzések a *Veronica aquatica* Bernh. nomenklaturájához. Bemerkungen zur Nomenklatur von *Veronica aquatica* Bernh. Bot. Közl. 41. 1944:63—65. — Adatok és megjegyzések a Székelyföld flórájához. Additamenta et adnotationes ad cognitionem Florae Terrae Siculorum. Scripta Bot. Mus. Tr. 3. 1944: 82—90.

Keöpeczi-Nagy Z.: Szokatlanul hideg telek hatása a növényzet fejlődésére. Budapest növényvirágzási naptára. Der Einfluss ungewöhnlich kalter Winter auf die Entwicklung der Pflanze. Kert. Akad. Munk. 10. 1944. (1945):172—184.

Kerényi E.: Az *Antirrhinum majus* L. kerti változatai. Die Gartenformen des Löwenmauls. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944 (1945):60—65. (1 fig.)

Kiss F.: A serevényfűz (*Salix rosmarinifolia*) monografiája. Monographie der Kriech- (Sand-) Weide (*Salix repens* var. *angustifolia*). Erd. Lap. 83. 1944:303—314.

Kiss I.: A homoktövis (*Hippophaë rhamnoides*) mint a legújabb természetes vitaminforrás. Herba 5. 1944:139—143.

Klika J.: O vlivu pastvy na rostlinná společenstva Krasového území. Příroda (Brno) 37, 1945:297—301. (2 fig.)

Kopp E.: Adatok az erdélyi rózsafajok bogyóinak chemiájához. Mezőg. Szle 2. 1944. (Sep.) — Adatok az érett máktok szövettanához. Beiträge zur Anatomie der reifen Mohnkapseln. Données relatives à l'anatomie des capsules mûres de pavot. Kísér. Közlem. 46. 1943:286—293.

Kovátsits L.: A hamvas gumipitypang termesztése és nemesítése. Mosonmagyaróvár, 1944:1—83. (44 fig.)

Krenner J. A.: Tanulmányok az alsóbbrendű gombák köréből. II. A nemesgesztenye *cylindrosporiozisa*. A gombák származása. Studien aus dem Gebiete der mikroskopischen Pilze. II. Cylindrosporiose der Edelkastanie. Der Ursprung der Pilze. Bot. Közl. 41. 1944: 115—141. (1 tab.) — Hazai rizstermesztésünk a növénypathologia szemszögéből. Der ungarische Reisbau vom Gesichtspunkt der Pflanzenpathologie. M. Gombászati Lap. 2. 1945:5—19, 77—85.

Magyar Gombászati Lapok. Acta Mycologica Hungarica. Kiadja a Magyar Nemz. Múz. Növénytára és az Orsz. M. Kir. Chemiai Intézet. Vol. I—II.

Maliga P.: Adatok a meggyfajták termékenyülési viszonyaihoz különös tekintettel a Pándy-meggyre. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944. (1945.):287—319.

Mándy Gy.: Az 1943. évben végzett paprikafajta összehasonlító kísérlet. Köztelek 54. 1944:431—432. — A szegesborsó. U. ott 53. 1943:1008—1009 (1 fig.) — A napraforgó-nemesítés alak-
tani, élettani és fajtatani szempontjai. U. ott 1944:317—320. (4 fig.) — A nagylevelű napraforgó. Term. Közl. 76. 1944:146—149. (2 fig.) — Paprika rendellenességek. Paprika-Abnormitäten. Bot. Közl. 41. 1944:39—43. (1 fig.) — Adatok a paprika (*Capsicum annuum* L.) fajtarendszertanához. Beiträge zur Sortensystematik des Paprikas (*Capsicum annuum* L.) Mezőg. Közl. 1. 1944:21—32. — Napraforgó-rendellenességek. Sonnenblumen- Teratologien. Borbásia 4. 1942. (ed. 1944.):106—115. (6 fig., 1 tab.) — Megjegyzés a „Mérsékelt égövi kaucsuknövények” c. összefoglaló szemléhez. Mezőg. Kut. 17. 1944:161—162. — Adatok a hazai nemesített napraforgófajták alaktanához és fajtatánához. Beiträge zur Systematik und Morphologie der ungarischen Sonnenblumenrassen. A M. Agrártudom. Egyet. Kertgazd. Kara Növ. Int. kiadv. 2. sz. 1945:1—34. (5 tab.) — A paprika alaktana, mint a fajtaleírás alapja. Kert. Főisk. Közlem. 10. 1944. (1945.):93—133. (15 fig.)

Manninger G. A.: A porüszög leküzdése ellenálló ősziárpa fajtákkal. On the control of the loose smut of barley by resis ant winter varieties. Magy. Gombászati Lap. 2. 1945:61—65.

Melis M.: A lencsebükköny vizsgálata kvarcfényben. Köztelek 54. 1944:448.

Modor V.: Néhány szó az *Asperulae herba*-ról és egy észlelt szennyezéséről. Herba 5. 1944:168—170. — Adatok az ernyősvirágú növényeink természetdrogjainak minőségi normalizációjához. Herba 5. 1944:54—59. 93—97. — *Fraxini folium* és *Dracunculi herba* szövettani vizsgálata. Anatomische Untersuchungen über die Drogen *Frax. fol.* und *Drac. herba*. Borbásia 4. 1942. (ed. 1944):97—105. (2 tab.) — Adatok a *Radix saponariae Hungaricae (albae)* vizsgálatához. Beiträge zur Kenntnis von *Radix Saponariae Hung.* Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 20. 1944: 13—22., 57. (7 fig.) — *Polygonatum verticillatum* (L.) All., mint az *Asperulae herba* szennyezése. P. v. als Verunreinigung von *Herba Asperulae*. U. ott 341—366., 421—3. (10 fig.)

Modor V. és Száhlender K.: Adatok a *Taraxacum kok-saghyz* Rodin farmakognosiai vizsgálatához. Angaben zur pharmakognostischen Untersuchung von *T. Magy.* Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 20. 1944:23—36., 57—8. (11 fig.)

Moesz G.: Tavaszkodás a gombák világában. Magy. Gombászati Lap. 1. 1944:3—6. — Az árnika és lisztharmatja. Herba 5. 1944:117—119. — A gombák osztályozása. M. Gombászati Lap. 1. 1944:50—58. (fig. multae), 87—95. — Mit kell tudunk a lisztharmatról. U. ott 65—72. (5 fig.) — Magyarország piroslikacsú *Boletusai*. Die rotporigen *Boletus*-Arten Ungarns. Bot. Közl. 41. 1944:

5—18. (7 fig.) — Gombák. Kincsestár 90 sz. 1—80. (1943). — A mátrai gombák népies nevei. Die volkstümlichen Benennungen der Pilze in Matragebirge. Bot. Közlem. 41. 1944:109—114. — Különös alakú csészegombák. Discomycetes d'une forme étrange. M. Gombászati Lap. 2. 1945:27—34. (2 fig.) — Az egresnek egy újabb gombabetegsége. Eine neue Krankheit der Stachelbeere. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944. (1945):80—86. (1 fig.) — Az emberi test gombái. Magy. Gombászati Lap. 2. 1945:96—104.

Morariu J.: Vegetatia muntelui Tibles. Die Vegetation des Tibles-Gebirges. Bulet. Soc. Reg. Romane de Geogr. 61. 1942 (1943): 143—180. (2 fig.)

Nádas R.: Mérsékelt égövi kaucsuknövények. Mezög. Kut. 17. 1944:61—86. (8 fig.)

Nádas M.: Állatmérgezés *Albugo candida* tömeges fogyasztása által. M. Gombászati Lap. 1. 1944:62. — Adatok a tiszafa és változatainak rendszer- és élettanához. Beiträge zur Physiologie und Systematik der Eibenformen. Kert. Főisk. Közlem. 10. 1944. (1945): 5—12. (1 fig.)

Nyárády E. Gy.: A sóhegyek és az erdő Szováta-fürdőn. T. T. K. Pótf. 76. 1944:75—80. (1 fig., 4 tab.) — Une nouvelle station de *Thecaphora deformans* Dur. et Mont. en Roumanie. Buletinul Grad. Bot. Cluj 26. 1946:53—55. (4 fig.) — Un nou hibrid de *Centaurea* si câteva obserbari asupra variabilităti acestor hibrizi. U. ott 25. 1945:221—226.

Oláh L.: A kalocsai népies fűszerpaprika-fajta származása. Die Abstammung der Kalocsaer capsaicinfreien Paprikasorte. Mezög. Közlem. 1. 1944:7—15. (1 fig.)

Palik P.: A hévforrások élővilága. Buvár 10. 1944:10—13. (6 fig.)

Papp C. Contributions à la flore bryologique de la Roumanie et quelques considerations floristiques. Buletinul Gr. Bot. Cluj 24. 1944:97—104.; 26. 1946:12—17. — Consideration sur la végétation bryophyte du district Alba. U. ott 25. 1945:159—170.

Papp J.: Növényvilág. In „Cserhát hegység kalauza” szerk. Polgárdy G. (Magyar Utikalauzok 7.) Budapest, 1944. 15—21. o.

Páter B.: Hazánk gyakoribb szénanáthát okozó növényei. In: Hajós K. és Rajka Ö. „Asthma, ekzema és rokon kórképek az allergia tanának tükrében” Budapest, 1944:440—452.

Pawlowski B.: De *Erysimis carpatidis*, *Erysimo hieracifolio* L. affinis. Acta Soc. Bot. Polon. 17. 1946:95—128. (7 fig.)

Pénzes A.: Háborús szükségseledek. M. Tartalékos Tisztek Lapja 5. 1944:13. szám, 10—11. old. — Egy új mogyoróváltozat (*Corylus avellana* v. *Kárpátii* nov. var.) Erdélyből. Scripta Bot. Mus. Tr. 3. 1944:99. — Florisztikai adatok. Floristische Beiträge aus Ungarn. Bot. Közl. 41. 1944:142—3. — A *Salvia verticillata* L. csoport élet- és rendszertana, különös tekintettel a növényi szörök vízpárologtatására. Über die Ökologie und Systematik der Gruppe von *Salvia verticillata* L., mit besonderer Berücksichtigung der Wasserverdampfung durch die Pflanzenhaare. Borbásia 5—6. 1944 (ed. 1946):1—31. (10 tab.)

Péter M.: A termések és magvak elterjedése. Természet 40. 1944:2—5. (9 fig.) — A kökörcsin. U. ott. 26—27. (1 fig.)

Pop E.: Recherches relatives aux forets diluviales de Transylvanie. Buletinul Gr. Bot. Cluj 25. 1945:1—92.

Porpáczy, A.: Málna—szeder nemesítési kísérletek. Zur Züchtung Himbeer und Brombeer Hybriden. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944. (1945):143—145.

Priszter Sz.: Adventiv és szubszpontán növények Budapestről. Bot. Közl. 41. 1944:65—66. — Adatok a Déli Hargita (Rika-hegység) flórájához. Beiträge zur Flora des Südlichen Hargita-Gebirges („Rika-hegység”). Scripta Bot. Mus. Tr. 3. 1944:91—98. (1 tab.)

Prodan J.: Contributions à la connaissance des espèces d'Iris de Roumanie et de l'étranger. Buletinul Gr. Bot. Cluj 25. 1945:185—207. (tab. mult.)

Rapaics R.: A csirázó magvak felnyílása. Term. Közl. 76. 1944:88—89. (1 fig.) — A növényi ingerület. U. ott 193—204. (15 fig.) — Tetraploid szőlőfajták. U. ott 242—243. (2 fig.) — Rendellenes fajták. Pótfüz. 76. 1944:26—35. (12 fig.) — A dohány mozaikvirusgátló anyaga. U. ott 101—102. — A csirázásgátló növényi hatóanyagok. U. ott 102—103. — Termesztett növényeink eredete. Kincsestár 89. sz. 1—80. (1943.) — Nyugalmi szakaszok a fejlődésben. Term. Közl. 76. 1944:293—300. (5 fig.) — Mikorrhiza-típusok. Term. Közl. Pótf. 76. 1944:232—234. (2 fig.) — A protoplazma száz éve. Természettud. 1. 1946:97—105.

Rásky K.: Ős Judásfa levele Csillaghegyről. Természet 40. 1944:58. (1 fig.) — Fossile Charophyten-Früchte aus Ungarn. Naturwiss. Monographien II. Budapest, 1945. 1—75 old. (3 tab., 1 chart. geogr.)

Regős J.: Lisztharmatnak ellenálló árpamutáció sugárbehatásra. Pótfüz. 76. 1944:55. — Kromoszómák száma és földrajzi elterjedése. U. ott 55—56. — Kromoszóma-sokszorozás rák okozó anyagokkal. U. ott 56—57. — Szokatlan jelenségek a növények ivari életében. Természet 40. 1944:55—56.

Sárkány S.: Megemlékezés néhai bethlenfalvi Paál Árpád dr. egyetemi ny. r. tanárról. Kisérlet. Közlem. 46. 1943:323—324.

Schveitzer J.: Havasigyopár. Természet 40. 1944:5—7. (2 fig.) — Séta az erdőben. U. ott 50—52. (1 fig.) — Őszi lomb-szineződés és levélhullás. U. ott 98—100. (5 fig.)

Slavnić Z.: A Chlorocyperus glaber a Temesközben. Chl. gl. im Nordbanat. Bot. Közl. 41. 1944:143—144.

Smarda J.: Beiträge zur Verbreitung der Lebermoose in Böhmen, Mähren und in der Slowakei. Sbornik Klubu prirod. v. Brno 25. 1942 (1943/1944., Brno): 96—103.

Soklić I.: Biljni svit Podravskih Pjesaka. Die Pflanzwelt des Sandbödengebietes „Podravski Piesci” in Kroatien. Hrvatskog sumarsk. lista 67. 1943. Sep. 1—34. (6 fig., 1 chart. geogr.)

Soó R.: Addenda et corrigenda ad: Fontes Florae Hung. I. Bibliographia operum checho-slovenicorum. Kolozsvár, 1944. 1—2 old. — Európa flóra- és vegetációtérképe. Floren- und Vegetations-

karte Europas. *Distributio Florae et Vegetationis Europae*. Acta Scient. Math. et. Nat. Univ. Kolozsvár No. 22. 1944, 1—15. (charta geogr.) — A Radnai-havasok növényvilága. Die Pflanzenwelt der Radnaer Alpen. Sep. Erd. Muz. E. besztercei vándorgy. Emlékk. Kolozsvár, 1944:3—33. — A Székelyföld növényközvetkezőitől. Über die Pflanzengesellschaften des Seklerlandes (Ostsiebenbürgen). Sep. Muzeumi Füzetek 2. 1944. (fasc. 2.) 1—48. (12—59, 4 tab.) — *Eurotia ceratoides* Erdélyben. *Eurotia c.* in Siebenbürgen. Sep. Scripta Bot. Mus. Trans. 2. 1944:138—139. (139—140.) — Dr. Rédl Rezső emlékezete. Erinnerung an Dr. R. Rédl. Bot. Közl. 41. 1944: 1—5. (1 tab.) — Tanulmányok erdélyi növényfajokról. Über Siebenbürgische Pflanzenarten. Scripta Bot. Mus. Tr. 3. 1944:3—14., 76—81. — Kolozsvári virágrendellenességek. Blütenanomalien in der Flora von Kolozsvár. U. ott 26—27. — A Sebesvölgy növényzetéről. (A Jósika-orgona „locus classicusán”). Über die Vegetation des Sebes-Tales. (Am Stammort der *Syringa Josikaea*.) U. ott 56—61. — A Jád-völgy növényzetéről. Über die Vegetation des Jád-Tales. U. ott 62—75. — Adatok a Mezőség növényzetének ismeretéhez. Zur Kenntnis der Flora des Mezőség. U. ott 100—120. (1 chart. geogr.) — Kolozsvár és környéke flórájának elemzése. Analyse der Flora von Kolozsvár. U. ott 133—137. — Jelentés a Növénytár 1943. évi működéséről. Az Erd. Muz. Egyk. Évk. 1943. évre. 1944:53—56. — Dokumentumok Borbás Vince ifjúkorából. Bot. Közlem. 41. 1944:91—95. — Növényföldrajz. 1—208. old. Budapest, 1945. M. Természettud. Társ. kiadása. (32 tab., 60 fig., 2 chart. geogr.) — A kolozsvári Tudományegyetem Rendszeres Növénytani intézete, Bot. kertje és Muzeuma, valamint az Erdélyi Nemz. Muz. Növénytára 1944-ben. Scripta Bot. Mus. Trans. 3. 1944 (ed. 1945. Debrecen): 141—145. — Új adventív növények Debrecen flórájában. U. ott 145.

Stefureac T.: Le genre *Plagiobryum* dans la végétation des Carpathes de Roumaine. Acad. Rom. Bulletin de la Sect. Sc. 28. No 5. 1946:1—14. (1 fig.) — Bryophyte noui sau rare in flora Romaniei cu cateva consideratiuni fitogeografice. Buletinul Grad. Bot. Cluj 25. 1945:173—185.

Surányi J.: Az édes cirok termesztése és hasznosítása. Természettudomány 1. 1946:121—122.

Szatala Ö.: Zuzmók a Taurusz félszigetről és a Koukázusból. Lichenes in Peninsula Taurica et in Caucaso ab F. Kamienski, D. Sosnowsky et E. Koenig collecti. Borbásia 4. 1942. (ed. 1944): 70—96.

Szemere L.: Dérceipte gombák kékülése. Das Blauwerden vom Reif angegriffenen Pilze. Magy. Gombászati Lap. 1. 1944: 6—8. — Gombagyűjtési helyzetképek. U. ott 32—33., 77—78. — Egy új trágyagomba faj? *Species Panaeolorum nova?* U. ott (ibidem) 47—49. — Tájékoztató adatok beszerzése a forgalomba kerülő gombákról. U. ott 59—62., 83—85, II. 1945:35—40, 86—94. — Dérceipte kékülés a közönséges laskagombán. U. ott 110—111. — Bordás serleggomba, *Acetabula vulgaris* Fuck. tömeges előfordulása a Duna-Tisza közének déli részén. U. ott 2. 1945:76—77.

Todor I.: L'invasion par végétation submerse du lac du parc de Cluj. Buletinul Gr. Bot. Cluj. 25. 1945:276—277.

Tóth M.: A magántáplálás hatása a rozs és zab csiranövényeinek káli és foszforfelvételére. Die Beeinflussung der Phosphor- und Kali-Aufnahme von Roggen- und Hafer-Keimpflanzen durch Mangan-Ernährung. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944. (1945.): 34—60.

Trautmann R.: A borsosmenta elfajzásáról. Kert. Akad. Közlem. 10. 1944. (1945.):203—208.

Treiber J.: Erdély ritkább gyógynövényei. Herba 5. 1944: 81—87. — Az erdei pajzsika törzse és lehetséges szennyezése. U. ott 192—194. (2 fig.) — A középkor híres „boszorkány” növényei. U. ott 46—47.

Ubrizsy G.: Gombák, mint gyógynövények. Herba 5. 1944: 178—181. (2 fig.)

Ujvárosi M.: Vázlatok a Lonka-völgy (Gyalui havasok) növényzetéről. Studien über die Vegetation des Lonkatales (Gyaluer-Alpen.) Scripta Bot. Mus. Tr. 3. 1944:30—55. (5 fig.)

Villax Ö.: Növénynemesítés. I. Általános növéynemesítés. Magyaróvár, 1944. 1—354. (107 fig.)

Wagner J.: A Centaurea-hybridek variálása. Die Variabilität der Centaurea-Hybriden. (Egyben válasz Nyárády cikkére. Zugleich eine Erwiderung auf Nyárádys Abhandlung.) Borbásia nov. no 22. — Magyarország hársai. IV. A honosított hársak. Kert. Főisk. Közlem. 10. 1944. (1945.):13—30. I—XII. (6 tab.)

Wallner E.: A Bakony erdőtakarójának jelen képe. Földr. Közlem. 71. 1943:260—277. (7 fig.)

Zathureczky Zs. L.: Az „aranynál értékesebb gyökér” és társai. Buvár 10. 1944:256—260. (5 fig.)

SAKOSZTÁLYI ÜGYEK.

Összeállította: Dr. Boros Ádám, a szakosztály jegyzője.

Az 1945. évi augusztus hó 2.-án tartott 478. ülés.

Elnök: Dr. Gimesi Nándor (közben: Dr. Moesz G.),

jegyző: Dr. Boros Ádám.

1. Dr. Gimesi Nándor megnyitja az ülést s jelenti, hogy a Társulat egész vezetőségével a szakosztály vezetősége is lemondott s az új tisztikar megválasztásáig az ügyek vitelére őt kérték fel. A mai ülés első tárgya az új tisztikar megválasztása. A választás megejtésének idejére felkéri Dr. Moesz Gustáv tiszt. elnököt, hogy mint kor-elnök az ülés vezetését vegye át.

Dr. Moesz G. átveszi az elnöklést; a szavazatszedő bizottságba Dr. Uherkovich Gábort elnök és ifj. Szatala Ödönt biz. tag gyanánt küldi ki s a szavazás tartamára az ülést felfüggeszti.

Az ülés újra megnyitása után a szavazatszedő bizottság elnöke jelenti, hogy összesen 33 érvényes szavazatot adtak le, majd korelnök kihirdeti, hogy a megválasztottak a következők:

Elnök: Dr. Gimesi Nándor 32, alelnökök: Dr. Lengyel Géza és Dr. Surányi János 29—29, jegyző: Dr. Boros Ádám 33, intézőbizottsági tagok: Dr. Husz Béla 32, Dr. Rapaics Raymond 32, Dr. Soó Rezső 31, Dr. Jávorka Sándor 30, Dr. Sárkány Sándor 28 szavazattal.

2. Dr. Gimesi Nándor elfoglalja az elnöki széket s a következő beszéddel nyitja meg az új ülősszakot:

„Hálásan köszönöm a szakosztály irántam tanusított osztatlan bizalmát s megbízásunkat az egész tisztikar nevében elfogadom. Amikor ezt teszem, mély tisztelettel gondolok a szakosztály nagyszerű vezetőire és munkájára a múltban. Nekem nincs is más feladatom, mint az, hogy ezt a nemes munkálkodást tovább folytassam és irányítsam. A florisztika és növényföldrajz, valamint a szociológia és oikológia terén szakosztályunk neves tagjai valóban maradandót alkottak s ez a munka a jövőben is botanikai működésünk egyik hordozója lesz.

Minden erőnket arra kell használnunk, hogy hazánkknak s a magyar tudománynak a legtöbb szolgálatot tegyük. Ezt azonban csak összefogó és összetartó munkával érhetjük el. Ez a pár szó nem jelent ma teljes programadást, de talán megjelöli azt az irányt, amelyet a jövőben követhetünk.

Szakosztályunk első feladata a tiszta tudomány művelése, de mindjárt meg kell mondanom, hogy a tiszta és alkalmazott tudomány módszereiben nem lehet semmi különbség, csupán céljalk mások. Eppen ezért szakosztályunk a jövőben magába ölelheti a botanikai kultúra minden vonatkozását ebben az értelemben is.

A hazai növénytan tudomány, különösen a florisztika továbbépítésében hathatósan ki kell terjeszkednünk a kariotípiás vizsgálatokra, valamint a lehetséges géncentrumok és rokon összefüggések nyomozására. Fontosnak tarom e tekintetben a természetes poliploidia tanulmányozását, valamint a keresztezések analízisét és általában a mutációkérdés szerepkörének közelebbi tisztázását. A szociológiának és oikológiának nagy támasztéka lesz jövőendő tudományos alakulásában a flóra fiziológiájának nyomozása, amely az élők kölcsönhatásait tűzheti ki munkálkodása tárgyául.

A mikológiának s algológiának, általában a hidrobiológiának erőteljes fejlesztését határozottan sürgetnünk kell s itt is meg kell indulnia annak az elmélyedő irányzatnak, mely az alaki jelenségek nagyrebecsülése mellett a sejttan és éleltan nézőpontjait is magáénak vallja.

A sejttan és szövetfejlődéstan olyan kutatásterületek, amelyek általános fontosságát nem kell külön hangsúlyoznom, de mindenesetre azt hiszem, hogy az itt nyerhető buzdítások pl. hasznosnak alkalmazhatók a virágok fejlődéstanának és rokonságkérdéseinek mélyebbre ható vizsgálatában is.

A sejt- és szövetélettan nálunk még eléggé járatlan területein olyan kérdések vetődnek fel, melyek különösen a szerveződés hatalmas problematikáját illetik s amelyben az ingerélettan, a táplálkozásélettan fontos kérdése, a sexualitás és öröklődésélettani vonatkozások, stb. találkoznak a normális, a patológiás és a tenyésztéses buvárkodások összeműködésében.

Mindezek a példák nyíltan mutatják, hogy milyen hálás feladat vár a jövőben is a hazai tiszta és alkalmazott botanika építőire.

Nagyon lényeges dolog természetesen — és ez az útmutatás csupán ily értelemben tartalmazhatja a fejlődés lehetőségét — a tudományos nevelés, az utód és tudósképzés elsorángú kérdése. Összes főiskoláinkon olyan tudományos szellem és gondolkodás honosodjék meg, mely maradék nélkül szolgálja az emberi munka méltóságát és a magyar életet.

Nagy gondunk legyen a botanikus kertek és kísérleti telepek modern fejlesztésére is, mert ezek a tudományos alkotás és újrafejlődés valódi terei a laboratoriumok és könyvtárak mellett, amelyekben a tudós munka értékei halmozódnak. Ezek tanulmányozása és a tudományos élet belső szerveződése a publicitás elkerülhetetlen fontosságára mutatnak rá és sürgősen követelik, hogy e téren mi is tegyünk meg minden tőlünk telhetőt és támogassuk a Társulatot s szakosztályunkat ebben is (szakosztályi működéssel és a tagok létszáma gyarapításával) áldozatos tevékenységünkkel.

Mint mondtam, ez a pár szó nem kimerítő program, hanem csak jelző intés jövőendő útunk iránya felé. Remélem, hogy elgondoltsáink a jövőendő igaz szolgálatát tartalmazzák. Az új ülésszak első ülését e rövid allokúcióval nyitom meg."

3. Elnök szomorúan jelenti, hogy az 1944. okt. 12.-én tartott utolsó ülésünk óta súlyos veszteségek érték a magyar botanikát.

1945. évi febr. 27.-én 90-éves korában elhunyt a magyar botanikusok nesztora, szakosztályunk tisztb. elnöke, Dr. Mágocsy-Dietz Sándor nyug. egyet. ny. r. tanár. A budapesti egyetemnek mintegy 5 évtizeden át volt tanára s ez idő alatt a botanikusok generációt nevelte. Ott állott a szakosztály bölcsőjénél, később szakosztályunkban 8 éven át az elnöki tisztséget töltötte be. Hosszú időn át szakosztályunk legbuzgóbb előadója volt, akinek nagy része volt abban a pezsgő életben, amely elnöksége idejében virágzott. Erdemeit szakosztályunk 1920.-ban tisztb. elnökséggel hálálta meg. Különösen fejlődéstani, élettani s teratológiai munkálkodása volt alapvető. Földi maradványait az ostromot követő nehéz napokban nem helyezhettük el temetőben nyugalomra s így ideiglenes sírjából végleges temetése csak később történik meg. Haláláról legtöbben csak később vettünk hírt s ezért holttestét csak kevesen állották körül. Temetésén Jávorka Sándor Társulatunk s a Tudományos Akadémia nevében mondott búcsúztatót.

1945. jan. 16.-án légi bombázás során 63-éves korában feleségével együtt életét vesztette Dr. Gombocz Endre egyet. c. ny. rk. tanár, társulatunk főtájtára, nyug. múzeumi igazgató, szakosztályunk néhai elnöke. A hazai botanika s társulatunk történetéről írott könyvei, valamint kétkötetes botanikai bibliográfiája maradandó megbecsülést szereztek nevének még a botanikusok táborán kívül is. Szakosztályunk jegyzője, majd a Botan. Közlem. szerkesztője, később szakosztályunk elnöke volt. Általános természettudományi műveltsége, széleskörű botanikai jártassága és előadói készsége a növényteni ismeretek terjesztésében is előkelő helyet biztosítottak neki. Kedvelt tárgyköre a *Populus*-nemzetség kutatása volt, mely egész életén át foglalkoztatta. Könyvtárának épségben maradt részét fia társulatunknak adományozta. E révén több értékes, főként a botanika történetére vonatkozó művel gyarapodott a Társulat könyvtára.

1945 jan. 13.-án hosszú betegség ragadta el az élők sorából 70-éves korában Dr. Kövessi Ferenc egyetemi ny. r. tanárt. Tudományos vizsgálatai különösen a növényi életjelenségek biomechanikai törvényszerűségeinek kutatására vonatkoznak. Hosszú időn át az erdőmérnöki főiskolán a növénytan, majd a műegyetem mezőgazdasági osztályán a növényélet. és kórtan tanára volt. Szakosztályunk volt alelnökét gyászolja benne.

1944 júl. 19.-én hunyt el 90-éves korában Dr. Löw Imánuel szegedi főrabbi, aki a bibliai növények, és főleg a növénynevek kutatása terén, első sorban pedig a „Flora der Juden” c. nagy munkájával szerzett a botanika terén magának érdemeket. Nevét munkáin kívül a róla elnevezett balkáni *Centaurea Immanuelis Löwii* Deg. is megőrzi.

1944. június havában 68-éves korában eltűnt Dr. Polgár Sándor, Győr-vármegye flórájának jeles kutatója. Egész életét a tanításnak és a tudománynak szentelte. Mintaképe volt a tudományos központoktól távol működő szaktársaknak, aki életének javarészét Győr-vármegye s a Bakony flórájának tanulmányozásával töltötte el. Ennek gyümölcse gyanánt egyik legkitűnőbb megyei flóra-monografiával ajándékozta meg a tudományt, de értékes eredményeket ért el az adventív flóra s a *Solanum*-nemzetség tanulmányozása terén is. Élete végén mohákkal is foglalkozott s e téren is maradandó eredményeket ért el.

1945. jan. 1.-én tragikus hirtelenséggel hunyt el Dr. Urbányi Jenő c. kísérli. igazgató. A növénykórtannak volt jeles munkása s nagy érdemeket szerzett a hazai növényvédelmi szolgálat fejlesztése terén.

1945 február 28.-án hunyt el Dr. Unger Emil nyug. kísérli. főigazgató, egyetemi magántanár. Szakmunkássága főleg a halélettan terére vonatkozott, de botanikusnak indult, doktori értekezése a *Catalpa*-génusz anatómiájáról szökött s a botanikával való kapcsolatait később sem szakította meg. Nevéhez fűződik az európai flóra legkisebb virágos növényének, a *Wolffia arrhiza*-nak a hazai földön való újabb felfedezése.

1945 március 29.-én 63 éves korában hunyt el Dr. Bocskay Ottó nyug. kísérli. igazgató, aki a vetőmagvak csírázási viszonyainak beható vizsgálatával szerzett érdemeket.

1945 február 10.-én elhunyt Dr. Salacz László vegyész, kísérli. igazgató, akinek munkássága a gombáknak arzenoldatokban való viselkedésére vonatkozó vizsgálatai révén növénytani vonatkozású is volt.

4. Elnök örömmel jelenti, hogy a Magyar Tudományos Akadémia a folyó évben Moesz Gusztávot és Andreánszky Gábor levelézö tagjainak sorába választotta, Dr. Ujhelyi József egyet. adjunktust pedig a Magyar Nemzeti Muzeum növénytárába I. o. muzeumi örré nevezték ki. Jelenti végül, hogy társulatunk kiadásában megjelent Dr. Soó Rezső Növényföldrajza, mint az idei tudományos irodalom első botanikai tárgyu terméke.

5. Dr. Gimesi Nándor „*A Liliun martagon himmeiosisainak progressivus synchronizmus*” c. előadja, hogy a *L. martagon* himmeiosisában az érésosztódás első szakaszában jellegzetesen meristemás, tehát egészében sejtes szerkezetű, másodl. himarchesporiumból keletkező sporogenikus szövetben (pollenanyasejtekbén) progressivus synchronizmust figyelhetünk meg. Az egyes fázishullámok általában az archesporium egész hosszúságára terjednek ki, de többször kisebb hullámok is megfigyelhetők és éppen ezeknek jelentkezése bizonyítja kézenfekvően, hogy

a himmeiosisok synchronizmusa nem egyszerű, hanem progressivus. A *L. martagon* himarchesporiuma teljes egészében sporogénikus szövetté alakul, a tapetum csak a loculusok lumenét béleli. A tapetum „közvetlenül” nem részes a pollenexine alkotásában. A pollenexine szerkezetét, tehát a valódi spórasejtfalsatagódásokat, a mikrospórák belső tényezőire vezethetjük vissza. A pollenexine egész felületének és a tapetumsejteknek, különösen a loculusok lumenét határoló falainak, centrifugális vastagodáselemei (a szerkezetek építéseinak különbségei ellenére is) a rokon eredet jeleként értelmezhetők.

6. Dr. Soó Rezső „Magyarország Trapái” c. „A magyar vizek virágos vegetációjának rendszertani és szociológiai áttekintése” c. tanulmány sorozatának V. részét mutatja be. Az európai *Trapa*-alakokat legújabbban Glück dolgozta fel, de maga a monografia szerző halála miatt már nem készült el. Nálunk Borbás („A sulyom pusztulófélben”), külföldön Nathorst, Jäggi, Gams és Apinis vitték előre a sulyomalakok ismeretét. Legfeltűnőbb két hazai alakja a *T. verbanensis*, mely máig kétes a hazai flórában (állítólag Miskolc mellett találták) s a *T. muzzanensis*, mely feltűnő alfajt Boros talált Babócsa mellett. A *Trapa*-kkal kapcsolatban a *Hottonia palustris*, a *Nymphoides flava*, a *Ludwigia palustris* s a hazai vízi páfrányok elterjedésével s alakjaival is foglalkozik. Érdekes a *Ludwigia repens* meghonosodása Görömbölytapolca hévízeiben.

7. Dr. Boros Ádám két előadást tart: A.) „Megjegyzések a hazai *Verbascum*ok ismeretéhez” c. a hazai hibrideken immár 30 éve folytatott megfigyeléseit foglalja össze (megjelenik). B.) „A kopácsi ártér növényzete nagyvízálláskor” (megjelenik).

8. Dr. Boros Á. bemutatja Horvát Adolf Olivér „Adatok Somorja környékének flórája” és „Újabb adatok a szentgotthárdi apát-ság erdeinek ismeretéhez” c. két közleményét.

9. Dr. Rapaics Raymund felszólalásában kifejti, hogy az elnök megnyitójából és a mai ülés sikeréből, amikor is a tagok szép számmal való megjelenésükkel s érdeklődésükkel tanujelét adták kitartásuknak, hitet és reményt merít arra, hogy a szakosztály a reánknevezendő nehézségek közepette is meg fogja találni a kivezető utat, amelyen haladva a szakosztály jövője biztosítható lesz.

Az 1945. szeptember hó 13.-án tartott 479. ülés.

Elnök: Dr. Gimesi Nándor.

Jegyző: Dr. Boros Ádám.

1. Elnök szomorúan jelenti, hogy 1944. dec. havában 71-éves korában tragikus körülmények között elhunyt Dr. Bernátsky Jenő egyet. magántanár, nyug. kísérl. igazgató, aki régebben a növényteni szakosztályban élénk tevékenységet fejtett ki s egyidőben folyóiratunk idegennyelvű részének szerkesztője volt. Működését a Nemzeti Múzeum növénytárában kezdte meg, amikor florisztikával, növényföldrajzzal s rendszertani kérdésekkel foglalkozott. Értékes munkásságot fejtett ki az Alföld növényzetének kutatása terén, tanulmányozta annak különösen fás növényzetét s a szikes talajok vegetációját, elsőnek ismerte fel a Nyírség növényzetének az Alföld többi részétől eltérő jellegét. Az elsők közé tartozott, akik hazánkban és pedig a hazai *Iris*- és *Asparagus*-félékről írott monografiái kapcsán, a rendszertani jellemvonásokat

szöveti belyegekkel is alátámasztották. Később az alkalmazott növénytan terére lépett, szőlészettel, gombászáttal s növénykórtannal foglalkozott, amikor is működési területét a mezőg. kísérli. intézetek keretébe tette át. A nagyközönség számára kedvelt, könnyen élvezhető s széles körökben elterjedt szőlészeti, mezőgazdasági, gyümölcsészeti, növénykórtani stb. könyveket is írt s a „Bevezetés a növénykórtan elemeibe” c. könyvecskéje az első magyarul írt növénykórtan.

1944. december havában tragikus körülmények között hunyt el Földváry Miksa nyug. min. tanácsos, a Természetvédelmi Tanács ügyvezetője. Mint a természetvédelem lelkes híve a Tanács keretében sokat tett a természetvédelem érdekében s nem rajta, hanem a sanyaru viszonyokon mulott, hogy e téren többet nem érhetett el, mint amennyit sikerült elérnie.

2. Jegyző jelenti, hogy az intézőbizottság szerkesztőnek Dr. Lengyel Géza-t választotta meg.

3. Dr. Moesz Gusztáv „Különös alakú csészegombák” c. előadásában az *Aleuria proteana* egy különös alakját (var. *sparassoides*) ismerteti Izsákról, egy leégett borpince faszéntörmelékkel borított helyéről. Ugyanezt megtalálta Bánhegyi Budán a Hármashatárhegyen ugyancsak faszenes helyen. Bánhegyi a gombát az *Underwoodia* nemzetségbe tette át. Hasonló gombát talált előadó a Svábhegyen, de meddősége miatt mibenlétét nem tudta megfejtetni. Ismertet továbbá egy *Gyromitra*-típusú gombát, melyet Andreánszky gyűjtött Alsópetény mellett. Ezt a gombát *Helvella lactea* Boud. var. *gyromitiformis* Moesz néven írja le (lásd Magy. Gomb. Lapok 2., 1945:27—34).

4. Dr. Bogyó Tamás „A magyar növénynevelés időszerei kérdései” c. ad elő.

Hozzászólók: Dr. Surányi J., Dr. Mándy Gy., Dr. Peregi S., Dr. Vajda E. és Walger J.

5. Dr. Bajai Jenő „Adatok egy napraforgótermesztési kísérletről” c. fajtaösszehasonlító kísérleteiről számol be. A kísérletezésre használt hazai fajták sorában azokat kereste, melyeken a kaszatok s a tányér súlyaránya a kaszatmennyiség javára kedvező. Eddig a hazai napraforgótermesztés csak a nagytányérú és rövidszárú fajtákat kereste, azonban a tányér és a termésmennyiség súlyaránya is fontosnak bizonyult. Ilyen értékes fajtákat a bellyei fajták között talált. A lovászpatonai e tekintetben nem olyan becses, de egyéb tulajdonságai olyan kiválóak, hogy ezirányú nevelésével foglalkozva, a legkitünőbb fajtává tehető.

Hozzászólók: Dr. Mándy Gy. és Dr. Peregi S.

6. Dr. Kalmár Zoltán bemutatja a kezdők részére a hazai flóra pázsitfüveinek meghatározására készített táblázatát, mely könnyen felismerhető jellemvonásokon alapul.

Az elnöklést Dr. Surányi János veszi át.

7. Dr. Jávorka Sándor ismerteti Dr. Soó Rezső „Növényföldrajz” c. művét.

Az 1945. évi október hó 11.-én tartott 480. ülés.

Elnök: Dr. Gimesi Nándor.

Jegyző: Dr. Boros Ádám.

1. Elnök szomorúan jelenti, hogy f. é. szeptember hó 13.-án két évtizeden át tartó, gyógyíthatatlan betegség után, 69-éves korában meghalt Timkó György, a Magyar Nemzeti Múzeum nyug. igazgató-őre. Fiatal éveiben néprajzzal foglalkozott, később a növénytárba kerülve, munkásságát teljesen a zuzmóknak szentelte. Behatóan foglalkozott az Alföld, a Buda-Pilisi hegység s a Magas Tátra zuzmóinak tanulmányozásával s e területekről és az ország számos más vidékéről is értékes anyagot hordott össze a növénytár gyűjteményébe. Meg-megújuló súlyos betegsége miatt azonban gyűjtésének csak egy részét dolgozta fel. Tevékeny részt vett a „Flora hungarica exsiccata” anyagának összegyűjtésében is.

2. Jegyző következő jelentését terjeszti elő:

Jelentés a szakosztály 1944. évi működéséről és a Botanikai Közlemények 1944. évi 41. évfolyamáról.

„Az 1944. esztendő a legsúlyosabb háborús év volt. Szakosztályunk működését az elsötétítési rendelkezések, riadók és légitámadások gátolták. Mégis tartottunk 7 ülést, melyen 21 szerző 40 dolgozata, előadása, bemutatása és irodalmi ismertetése hangzott el. Bánhegyi J. 2, Boros Á. 8, Éber Z. 2, Hazslinszky B. 1, Hegedüs Á. 1, Hortobágyi T. 2, Horvát A. O. 1, Jávorka S. 1, Kalmár Z. 1, Kárpáti Z. 1, Keller J. 1, Mándy Gy. 1, Moesz G. 2, Sárkány S. 2, Slavnić Zs. (vendég) 1, Soó R. 2, Trautmann R. 1, Uherkovich G. 3, Ujhelyi J. 1, Vajda E. 3, Zólyomi B. 2 előadással, ismertetéssel vagy bemutatással szerepelt. Az ülések és az előadók száma tehát nem sokkal maradt el az előző éveké mögött. Tárgyát tekintve 4 emlékbeszéd, illetve a botanika történetére vonatkozó, 11 hazai florisztikai és vegetációkutató, 3 hazai gombászati, 5 hazai algológiai, 1 mohászati, 2 fiziológiai-biológiai, 1 pollenanalitikai, 2 szövettani tárgyú előadás hangzott el; 2 foglalkozott a természet növények fajta-rendszertanával és örökléstan kérdéseivel, 3 fényképfelvételeket mutatott be a hazai flórából, végül 1 népies gombaneveket gyűjtött össze, 5 pedig a szakirodalmat ismertette.

Ugyancsak sikerrel zajlott le a szakosztály júniusi kirándulása a budaörsi Csiki hegyek dolomitdombjaira.

Az ülések mindennapi sorából kimagaslott az az ülés, melyet Borbás Vince emlékének szenteltünk, születése százéves évfordulója alkalmából.

Súlyos veszteség érte a szakosztályt az év folyamán, amikor meghalt a szakosztály nagyérdemű elnöke, Szabó Zoltán.

A Botan. Közlemények 170 oldal terjedelemben, két füzetbe összevonva jelent meg; az 1—2. számot Lengyel G., a 3—5. számot Boros Á. szerkesztette. Az évfolyam 136 oldalon eredeti közleményeket, 34 oldalon irodalmi ismertetéseket, az 1943. évi irodalom repertoriumát, a szakosztályi ülésekről szóló tudósításokat és híreket tartalmaz. Az eredeti közlemények között 11 szerző 14 tanulmánya és 6 szerző 12 apró közleménye jelent meg. Az évfolyamhoz 4 táblamelléklet tartozik.

Kérem, méltóztassék jelentésemet tudomásul venni.”

Dr. Boros Ádám, a szakosztály jegyzője.

A jelentéshez senkinek sincs észrevétele, azt a szakosztály tudomásul veszi.

3. Dr. Kurelec Viktor „*A réti széna minősítése*” c. ad elő.

Néhány régebbi szénaminősítő eljárás vázolója után saját széna-minősítő módszerét ismerteti. A szénákat, táplálóértéküket kifejező keményítőértékei szerint, 7 minőségi osztályba sorozza. A módszer kidolgozásához kb. 200 hazai réti széna keményítőértékét ürökkel végzett anyagcserekísérlettel állapította meg. Majd minden esetben a keményítőértéket egybevetette a széna külső sajátságaival s botanikai összetételével, hogy a szénák minőségi osztályaira jellemző adatokhoz jusson, melyeket a botanikus a széna minősítéséhez, osztályba sorolásához segítségül vehet. Az új szénaminősítési módszer a régiektől abban különbözik, hogy eredményképen nemcsak a széna minőségét, hanem a gyakorlatban a szabványyszerű takarmányozáshoz közvetlenül hasznosítható számadatot, a széna keményítőértékét szolgáltatja. Az előadó módszerének ellenőrzésére az evvel nyert eredményeket összehasonlította az állatkísérletek útján megállapított keményítőértékadatokkal. Vidékenként változóan a botanikai minősítés eredménye az esetek 60—100%-ában a széna tényleges keményítőértékével jól egyező eredményt szolgáltatott.

Hozzászólt: Dr. Vajda E.

4. Havas László „*A colchicin és biológiai fontossága*” c. előadásában a colchicinnak az állat- és növényvilágban, valamint az orvoslásban való szerepét és jelentőségét, valamint rákos képződményeket okozó hatását ismerteti. Rámutat a brüsszeli iskola és saját felfedezései alapján azokra az összefüggésekre és párhuzamos jelenségekre, amelyek a colchicin hatása alatt mind az állatok, mind a növények reakcióiban megnyilatkoznak és amelyek a colchicint valóságos univerzális biológiai reagenssé avatták. Ezek a párhuzamos hatások felölelik a sejt-tani reakciókat, beleértve a polyploidit is, valamint a növekedéssel, sebgyógyulással, a rákgyógyítással, különböző állati és növényi hormonhatásokkal kapcsolatos jelenségeket és ezeknek synergizmusait és antagonizmusait a colchicinnal szemben. Tekintettel arra, hogy az eddig tanulmányozott párhuzamos reakciók javarésze, a polyploidit is beleértve, mind a növényeken, mind az állatokon éppúgy válthatók ki endogén vagy kísérletileg adminisztrált hormonokkal, mint colchicin-kezeléssel, előadó a colchicin hatásának oly sokféle megnyilatkozását ennek az alkaloidának a kérdéses hormonokra gyakorolt hatásával magyarázza.

Bogyó T. felszólalásában a colchicinnak nagy gyakorlati jelentőséget tulajdonít az állandó hibridek létrehozása terén.

Dr. Gimesi N. tudomása szerint a colchicin csak magára a cytoplazmára gyakorol hatást s ez irányban kérdést tesz az előadóhoz. Előadó igenlőleg válaszol azzal, hogy ott hidratációt idéz elő. Erre vonatkozólag Gimesi N. még megjegyzi, hogy colchicin közreműködése nélkül is kb. hasonló jelenséget tapasztalt a tök mikrospóráképződése során a hímnyasejtben. Itt az érésosztódás első szakaszában két sejt-mag képződik sejtosztódás nélkül, tehát a polyploiditáshoz nagyon hasonló jelenség áll elő. A colchicin megakasztja a sejtosztódás további folyamatát s ez a jelenség a tök virágjában végbemegy magától, colchicin-behatás nélkül, legalább is időlegesen, az első érésosztódásban. A jelenségek mechanikája azonban különböző lehet.

5. Dr. Boros Ádám „*A Píls-hegység új Sphagnumos lánya*” c. ad elő (lásd 6. old.).

Az 1945. évi november hó 8-án tartott 481. ülés.

Elnök: Dr. Gimesi Nándor.

Jegyző: Dr. Boros Ádám.

1. Elnök jelenti, hogy Dr. Szatalla Ödönt kísérli főigazgatóvá nevezték ki s megbízták a budapesti vetőmagvizsgáló intézet vezetésével, Dr. Boros Ádám kísérli igazgatót a gyógynövénykísérleti intézet, Dr. Sárkány Sándor kísérli főadjunktust pedig a növényörökléstani és nemesítéstani kutató intézet vezetésével bízták meg. Sárkány S. ezenkívül megbízatást nyert a Pázmány Péter Tud. egyetem növényélettani intézetében a gyógyszerészi növényteni osztály vezetésére is.

2. Dr. Hegedüs Ábel „A kétszikűek szállítószövetrendszerének kialakulása” c. tart előadást.

Előadó azt kutatta, van-e összefüggés a levélállás s a szár szállító szövetrendszere kialakulásának menete között. E célból az $\frac{1}{2}$ levélállású *Aristolochia clematitis*, *Vicia faba* s egy *Pelargonium* fajt vizsgált meg. Mindhárom faj levelének s fejlettebb levéldudorainak alapi részében 3 szállító, illetve procambiumnyalábot találunk, melyek a szárban nem egymás mellett, hanem meglehetősen távolságban helyezkednek el. A 3 növény szárának szállító szövetrendszere eltérően alakul. Az *Aristolochia* szártenyészőkupjában különálló procambiumnyalábok képződnek s ennek megfelelően később is nyalábokban van a száll. szövetrendszer. Összefüggő interfasc. cambium meg sem alakul. A *Vicia* procambiuma zárt gyűrűt alkot, ennek azonban csak egyes részei alakulnak át szállító szövetté s így különálló elsőd. nyalábok képződnek. A köztes cambium sorcambiummá alakul, ez azonban csak alapszövetet és esetleg különálló kis másodl. szállító nyalábokat hoz létre. A *Pelargonium* procambiuma szintén gyűrűben képződik, az elsődleges szállító szövet azonban nyalábokban, a köztes procambium pedig sorcambiummá alakul. Ez utóbbi a *Viciától* eltérőleg szállító szövetet hoz létre s így másodl. összefüggő szállítógyűrű keletkezik. Egybevetve mindezt saját és mások idevágó régebbi vizsgálatainak eredményeivel, kitűnik, hogy a szár száll. szövetrendszere kialakulásának módja nem függ a levélállástól.

3. Dr. Kurelec Viktor „A gyepnövények minősítése tápláléérték szerint” c. előadásában megállapítja, hogy a gyepnövények szelekciójához s felhasználásához többféle tulajdonságokat kell mérlegelni. Ezek között döntőfontosságú a tápláléérték, melynek szabatos megállapítására állatkísérletek szolgálnak. A vizsgálatához nem tetszőleges időpontban, hanem teljes virágzás idején kell mintát venni. A vizsgálat eredménye mindig 16% víztartalomra vonatkoztatandó. Hogy az állatkísérletek kisebb mintával is elvégezhetők legyenek, előadó a kísérletet egyszerűsítette. A gyepnövények tápláléérték szerint való osztályozása keményítőérték alapján végzendő. Az emészthető fehérjetartalom a minőségnek kevésbé jó kifejezője, miért is csak másodszorban irányadó, azonban pillangós növények esetében így is különös jelentőségű. Az eredmények értékelésében a vidék adottságai (talaj, klíma, időjárás stb.), továbbá a trágyázás is figyelembe veendő.

Hozzászolt: Páter B., aki a pázsítfűvek növekedésében s hozamában mutatkozó eltéréseket is figyelembe veendőknek tartja.

4. Veszprémi Béla „Az *Anabaenopsis Arnoldii* a székesfehérvári Sóstóban” c. tanulmányát mutatja be. Ezt a Magyarországra új fajt eredetileg Aptek orosz kutató írta le Dnyepropetrovszk vidéké-

ról. A székesfehérvári termőhelyen július hónapban jelenik meg s aug. végére gyorsan elszaporodik. Legjobban kedvez számára a 20° C körül hőmérséklet, amikor óriási tömegben elszaporodva a vizet egészen ellepi s a felszínre is emelkedik. Szept. elejére hirtelen eltűnik, csak kitartó spórái telenek át a víz fenekén a következő év júliusáig. Oroszországban folyóvízben találták, de a hazaihoz hasonló tömeges megjelenésről nincs szó az irodalomban. 1943.-ban Bellye melletti tavakban is megtalálták s várható, hogy az Alföld más tavaiban is sikerülni fog előfordulását kimutatni. Pontosabb rendszertani helye még nem egészen világos s előadó szerint mintegy átmeneti faj az *Anabaena* és *Anabaenopsis* nemzetségek között.

5. Jegyző jelenti, hogy kárpát-dunamedencei flórakutató bizottság alakítása van tervbevéve s a kormány támogatni kívánja a hazánk s egyes vele határos államok közötti tudományos kapcsolatok létrehozását. Az intézőbizottság részletesen foglalkozott ezzel a kérdéssel s felkérte Dr. Lengyel G. alelnököt, Dr. Jávorka S. int. biz. tagot s a jegyzőt, hogy az alakulóban lévő flóra- és faunakutató és limnológiai bizottságban a szakosztály képviselőjében vegyenek részt.

A szakosztály az int. biz. intézkedéseit helyeslőleg tudomásul veszi.

Az 1945. évi december hó 13.-án tartott 482. ülés.

Elnök: Gimesi Nándor.

Jegyző: Dr. Boros Ádám.

1. Elnök örömmel jelenti, hogy Dr. Andreánszky Gábor egyetemi magántanár, múz. igazgatóőrt a Pázmány Péter Tudományegyetem növényalak- és rendszertani tanszékére egyet. ny. r. tanárrá, Dr. Gallé Lászlót a szegedi állami gimn. igazgatójává nevezték ki, Dr. Greguss Pál egyet. ny. r. tanárt pedig a szegedi egyetem math.-természettud. kara prodékánjává választotta.

Szomorúan jelenti továbbá, hogy 76-éves korában meghalt Komarow Wladimir professzor, a szovjet tudom. akadémia volt elnöke, a távolkeleti s az orosz flóra egyik legkiválóbb ismerője. Nevét különösen a még befejezetlen hatalmas terjedelmű modern orosz flóramű tette a botanikusok előtt ismertté.

2. Dr. Olgyay Miklós két dolgozatát terjeszti elő.

A.) „Adatok a rozsdagombák átteleléséhez” címen a *Cumminsia sanguinea* (Peck.) Arth. (= mahóniarozsda), a *Puccinia arrhenatheri* (Kleb.) Erikss., a *Phragmidium subcorticum* (Sch.) Wint. s a *Puccinia triticea* Erikss. áttelelésével kapcsolatos megfigyeléseit közli és pedig az október 1.-től március 31.-ig terjedő időszak hőmérsékleti, csapadék- és helyi viszonyainak megfelelő adatok alapján. Megállapította, hogy a rozsdagombák uredo- és teleutospóra- vagy myceliumalakban való áttelelésére befolyással vannak 1. a gazdanövény télállósága, 2. a rozsdagomba ellenállósága az erős hőmérsékleti minimumokkal, valamint a csapadékviszonyokkal szemben, 3. a művelési módok vagy terepadta körülmények, melyek mind a gazdanövényt, mind a rozsdagombát védik a tél viszontagságaitól, vagy biztosítják a rozsdagomba szaporítószerveinek nemcsak fennmaradását, hanem további gyarapodását is a tél folyamán.

B.) „A vetés idejének befolyása a *Puccinia dispersa* és *P. triticea* rozsdagombák őszi megjelenésére és az uredóáttelelésre”.

Hazai megfigyelések azt mutatják, hogy őszi gabonáinkon gyakran számolhatunk kisebb-nagyobb őszi uredofertőzéssel s így rozsdagombakártéttel. Minthogy a gomba az aratás közben elhullott magvakból kelt növényeken fejlődik tovább, a vetés ideje nem közömbös az őszi fertőzés megjelenésére. Minél korábban történik a vetés, minél gyorsabb annak kikelése és fejlődése, annál inkább nyílik lehetőség, hogy őszi vetéseink ezekről a növényekről fertőződjenek és a téli fagyhatás előtt elterjedt s megerősödött rozsdagomba uredotelepeiből további újfertőzésekre legyen képes. Kísérleti megfigyelései ezekből a spontán természetes fertőzésekből indulnak ki. Az egymást 2—2 heti időközben követő három vetés közül a korábbi mindig kiterjedtebb fertőzési gócot és nagyobb százalékos fertőzöttséget mutatott, mint a későbbi vetésű parcellák. A vetés idejének megválasztása a hajlamos gabonafajtákon nagyobb jelentőségű, mint az ellenálló fajtákon, bár az utóbbiakban is a vetési idő szerint a fertőzöttségben számszerűleg kifejezhető különbségek vannak. Ilyen értelemben vált lehetővé kísérleteiben a *P. dispersa* áttelelése a *P. triticina*-val szemben.

Az áttelelés az őszi és téli folyamán keletkező uredóspórakkal s az ezt követő újrafertőzésekkel történt, míg az uredogenerációnak nyugvó myceliumával az áttelelés nem volt megfigyelhető. A két rozsdagomba viselkedésének összehasonlításából látható, hogy az enyhe tél egymagában nem biztosítja a rozsdagomba áttelelését, mert azt nagyban befolyásolja a gabonafajták hajlamossági foka s a vetés idejével arányban levő őszi fertőzöttsége. Kiterjedt őszi fertőzés azért is fontos a rozsdanézőpontjából, mert a téli folyamán fagyhatásra a fertőzött levelekkel az uredospórák és myceliumok jelentékeny része elpusztul.

A rozsdajárvány kiindulásához nagyszámú fertőzési góc jelenléte szükséges, ami abban jut kifejezésre, hogy minél terjedelmesebb volt a parcellák fertőzöttsége, annál nagyobb volt a növények százalékos rozsdásodása. Mindazok a rozsdagombák, melyek uredóátteleléssel fenn tudják magukat tartani, korai uredofertőzésekkel, ha elegendő fertőzési góc van jelen, járványszerű rozsdamegjelenést okozhatnak.

A mikroklima irányt szabhat a rozsdajárvány kialakulásának, de annak mértéke mindig a hő- és fagyhatást megelőző fertőzési gókok terjedelmétől és a százalékos fertőzöttség nagyságától függ.

3. Dr. Mándy György „A búzapelyva alakulásának fajta rendszertani értéke” c. előadja, hogy a búza pelyvainak alaki tulajdonságaiban kitűnő rendszertani értékű jellemvonásokat ismert fel, mely a búzafajták felismerése és rendszerezése terén nagy segítséget nyújt.

4. Páter Balázs „Szénanáthát okozó növények” c. megállapítja, hogy az Amerikában szénanáthát okozó növények közül nálunk a tavaszi barkászvirágzatú növényeknek alig van jelentősége, úgyszintén az őszi virító *Ambrosia*-fajoknak sincs. Nálunk szénanáthát főleg a pázsitfűfélék, és pedig mind a gabonafélék, főleg a rozs, mind a réti fűvek okozzák. Előadó tanulmányozta a hazai pázsitfűfélék virágzási idejét és a virágnyílást. Megállapította egyrészt, hogy az egyes fajok a nap mely órájában virítanak, másrészt hogy a virítás mettől-meddig tart. Tapasztalatai szerint e tekintetben közel rokon fajok egész eltérően viselkednek, így pl. a *Phleum pratense* hajnalban virít, a *Ph. phleoides* pedig délután. Hasonló eltérések vannak a *Festuca*-fajok virágzásában

is. Megfigyelési adatai nyomán virágzási naptárt és nyílási táblázatot szerkesztett.

Hozzászolt: Dr. Kárpáti Z. és Dr. Sárkány S.

5. Dr. Kalmár Zoltán „Magyarország néhány új gombája” c. 3 érdekes kalaposgombáról emlékezik meg. Hampel Zebegénynél a párdugalcának egy új változatát találta, melynek nagy világosszínű kalapja van, gallérja pedig magasan fennt helyezkedik el. Feltűnő a *Pluteus Leoninus* pirosszínű rokona, melyet a budai Vadaskerthegyen Schmiddeg A. talált. Ezt Cooke könyvében név nélkül már említi és az előbbi alakjának veszi. Végül a hazánkból eddig nem ismeretes *Inocybe fibrosa* is előkerült, mert két ízben piacra hozott anyagban bukkantak rá. Az egyik esetben Gyömrő, a másikkban Cegléd mellől hozták.

6. Jegyző jelenti, hogy a Botan. Közlem. multévi évfolyamának címlapja s tartalomjegyzéke megjelent s így ezzel az 1944. évi kötet teljessé vált.

PERSONALNACHRICHTEN.

Ernannt wurden: Dozent dr. G. Andreánszky zum öff. ord. Prof. d. Pflanzenmorphologie und Systematik an d. Péter Pázmány Universität Budapest; an d. Agrarwiss. Universität: Dr. B. Husz zum öff. ord. Prof. d. Pflanzenpathologie, Dr. G. Lengyel zum öff. ord. Prof. d. Botanik, Dr. I. Máthé zum öff. a. o. Prof. der Botanik, Dr. R. Ballegrenner zum öff. ord. Prof. d. Bodenkunde; Dr. Ö Szatala zum Oberdirektor der Samenuntersuchungsanstalt in Budapest, Dr. Á. Boros zum Oberdirektor d. Arzneipflanzenversuchsanstalt in Budapest, Dr. J. Ujhelyi zum Museumskustos und gleichzeitig beauftragt wurde mit der Leitung der botan. Abt. d. Ung. Nat. Museums, Dr. J. A. Krenner und Dozent Dr. S. Sárkány zu landw. Versuchsanstaltsdirektoren, Dr. L. Gallé zum Gymnasiumsleiter, Dr. L. Felöldy zum Assistenten des Biologischen Forschungsinstituts in Tihany.

Dr. G. Moesz und Dr. G. Andreánszky wurden z. korr. Mitgl. der Ung. Akademie der Wiss. gewählt.

Habilitiert wurden an d. P. Pázmány Univ.: Dr. J. Ujhelyi für „Monokotyledonen“, Dr. J. A. Krenner für „Parasitologie der niederen Gewächse“.

GESTORBEN.

Dozent Dr. J. Bernátsky Dezember 1944, 71 J. a.; landw. Versuchstationsdirektor i. R. Dr. O. Bocskay am 29 März 1945, 65 J. a., Ministerialrat i. R. M. Földváry, verdient auf d. Gebiete des Naturschutzes, Dezember 1944; Museumdirektor i. R. Prof. Dr. E. Gombocz am 16 Jänner 1945, 63 J. alt; Dr. F. Kövessi, Prof. der Physiologie und Pathologie der Pflanzen, am 13 Jänner 1945, 70 J. alt; landw. Akademiedirektor i. R. Dr. S. Lovassy, 91 J. a.; Oberrabener Dr. I. Löw am 19 Juni 1944, 90 J. a.; Prof. i. R. Dr. S. Mágocsy-Dietz, Ehrenpräsident d. botan. Sektion, am 27 Feber 1945, 90 J. alt; Museumdirektor i. R. Dr. G. Moesz, Ehrenpräsident der botan. Sektion an 8. Dezember 1946, 73 J. alt; Mittelschuloberlehrer i. R. Dr. S. Polgár (Juni 1944 deportiert und verschwunden), 67 J. alt; Kustodirektor i. R. G. Timkó am 13 September 1945, 69 J. alt; landw. Versuchstationsdirektor Dr. L. Salacz am 10 Feber 1945, landw. Versuchstationsoberdirektor i. R. Dr. E. Unger am 28 Feber 1945, landw. Versuchstationsdirektor Dr. J. Urbányi am 1 Jänner 1945.